

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Wisseling van de wacht: Engelse invloeden op de ondergang van de VOC in Malabar: Hoe de steun van de EIC aan Travancore de macht van de VOC beëindigde (1700-1753)

Batenburg, Bart

Citation

Batenburg, B. (2024). *Wisseling van de wacht: Engelse invloeden op de ondergang van de VOC in Malabar: Hoe de steun van de EIC aan Travancore de macht van de VOC beëindigde (1700-1753)*.

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [License to inclusion and publication of a Bachelor or Master Thesis, 2023](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4010659>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Wisseling van de wacht: Engelse invloeden op de ondergang van de VOC in Malabar

Hoe de steun van de EIC aan Travancore de macht van de VOC beëindigde
(1700-1753)

Masterscriptie

Universiteit Leiden

Faculteit der Geesteswetenschappen

History: Colonial and Global History (Maritime History)

Master-eindwerkstuk 20 EC

Dr. L.P.J. Bes en Prof.dr. J.J.L. Gommans

01-07-2024

17.872 woorden

Bart Batenburg

Afbeelding op de voorpagina:

Gezicht op Cochin aan de kust van Malabar in India, Johannes Vinckboons (toegeschreven aan), ca. 1662 – ca. 1663. Olieverf op doek, afmetingen: h 97 cm x b 140 cm. Rijksmuseum Amsterdam, objectnummer: SK-A-4471, <https://www.rijksmuseum.nl/nl/zoeken/objecten?q=malabar&p=1&ps=12&st=Objects&ii=5#/SK-A-4471,5> (geraadpleegd 24 juni 2024).

	3
INLEIDING	5
Hoofdvraag en afbakening	7
Historische context	8
Het debat	11
Bronnen	13
HOOFDSTUK 1: DE EIC MELDT ZICH OP HET STRIJDTONEEL	16
1.1 Een groeiende Engelse invloed in Malabar	16
1.1.1 <i>De VOC onder druk</i>	16
1.1.2 <i>De EIC voert de druk verder op</i>	18
1.1.3 <i>Een kostbare overwinning voor de VOC</i>	20
1.2 Een Engelse aanval op de VOC	23
1.2.1 <i>De Engelse invloed blijft groeien</i>	23
1.2.2 <i>Opnieuw een kostbare overwinning voor de VOC</i>	25
1.3 Een tegenslag voor de Engelse opkomst	27
Conclusie	29
HOOFDSTUK 2: DE GROEIENDE INVLOED VAN DE EIC	30
2.1 De groeiende macht van de EIC en Travancore	30
2.1.1 <i>Marthanda Varma aan de macht</i>	31
2.1.2 <i>De expansie van Travancore</i>	34
2.2 De handel	36
2.2.1 <i>De peperhandel voor 1729</i>	37
2.2.2 <i>De peperhandel na 1729</i>	39
2.2.3 <i>De textielhandel</i>	41
Conclusie	43
HOOFDSTUK 3: MACHTSVERSCHUIVING IN MALABAR	44
3.1 De Slag om Colachel	44
3.2 Engelse invloed in de Slag om Colachel	48
3.2.1 <i>Het eerste jaar van de oorlog</i>	48
3.2.2 <i>Onrust bij de EIC</i>	49
3.2.3 <i>De EIC in de Slag om Colachel</i>	51
3.3 De gevolgen van de slag	52
3.3.1 <i>Een teleurstellende nieuwe situatie voor de EIC</i>	53
3.3.2 <i>Een definitief einde aan de macht van de VOC</i>	55
Conclusie	57
CONCLUSIE	59

APPENDIX 1	63
BIBLIOGRAFIE	66
Primaire bronnen	66
Secundaire bronnen	71

Inleiding

(...) dit rijk was eertijds verdeelt in 5 stamhuijsen Trevancoor, Atinga, Ellida Soerawan, Peritallij, en signattij en sedert, dat de vier eerste Rijken vereenigt sijn, so is hetselve het magtigste van alle op mallabaar, also de overige, sonder de eens gesindheid harer Rijkstenden, dat men selden, siet, weijnig vermogen hebben, daar integendeel deze vorst met de hulpe den Engelse alle degroten van sijn Rijk, so wel Poelas als Goerips, om het leven heeft laten brengen of het land uijtjagen, uijtgesondert den Poela van Bariatte, en sedert dien tijd niet alleen ter eenemaal souverain regeert, maar ook door het aanslaan van derselver goederen in landen sijns schatten en Incomsten sodanig heeft vermeedert, dat hij boven andere vorsten in grote Depensen, en den oorlog tegens de EComp: en den Signattij tot uit vierde jaar heeft konnen uijtharden (...)¹

Het fragment hierboven komt uit de memorie van overgave van Julius Valentijn Stein van Gollenesse, geschreven voor zijn opvolger Reinerus Siersma uit 1743. Van Gollenesse was de commandeur van De Verenigde Oost-Indische Compagnie (verder: VOC) in Malabar. In een memorie van overgave schreef de aftredend commandeur alles op voor zijn opvolger, zodat de nieuwe commandeur overal van op de hoogte was. Van Gollenesse schrijft in dit fragment over de opkomst van het rijk van Travancore onder leiding van Marthanda Varma. De *East India Company* (verder: EIC) steunde Marthanda Varma in zijn poging om een machtig koninkrijk te vormen. De EIC was een concurrent van de VOC in Malabar. In 1741 werd de VOC door Travancore verslagen in de Slag om Colachel. Deze bijzondere gebeurtenis wordt nog altijd jaarlijks gevierd in Kerala, de huidige deelstaat waarin Malabar voor het overgrote deel lag. Tijdens de viering van 23 juli 2023 werd er een standbeeld onthuld ter nagedachtenis aan iedereen die tijdens deze slag voor zijn moederland had gevochten (afbeelding 1).²

¹ Nationaal Archief Den Haag, archief van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC, nr. 1.04.02), inventarisnr. 2601, ff. 95-95v, scannummers 229-230. Memorie van overgave Van Gollenesse-Siersma, 1743.

² The Hindu, 'Colachel Day to be celebrated', <https://www.thehindu.com> (geraadpleegd 5 juni 2024); The New Indian Express, 'Colachel Victory Warrior statue unveiled at Pangode military station', <https://www.newindianexpress.com> (geraadpleegd 5 juni 2024).

Afbeelding 1: Het *Colachel Victory Warrior Statue* dat op 23 juli 2023 werd onthuld ter nagedachtenis aan de overwinning van Travancore op de VOC tijdens de Slag om Colachel in 1741. De man in het wit (tweede persoon van rechts) is de gouverneur van Kerala, Arif Mohammed Khan, anoniem (2023). X, Kerala Governor, <https://x.com/KeralaGovernor/status/1683168786516697089> (geraadpleegd 5 juni 2024).

Hoofdvraag en afbakening

De opkomst van het Britse Rijk in Azië is sterk verbonden met de ondergang van de VOC. Tijdens de Vierde Engels-Nederlandse Oorlog (1780-84) lag de handel van de VOC tussen Europa en Azië stil wat leidde tot het faillissement van de VOC in 1799. Het proces van de ondergang van de VOC begon al vijftig jaar eerder, maar de Engelse overmacht was de laatste stap.³ Sinds de jaren 1720 vertoonden de bedrijfsresultaten van de VOC al een neergaande trend, waarna het dieptepunt werd bereikt in de periode 1750-1760.⁴ Dit lijkt ook het geval te zijn in Malabar. Na de nederlaag tegen Travancore in de Slag om Colachel in 1741, kwam er een einde aan de macht van de VOC in Malabar. Uiteindelijk werden in 1795 de laatste VOC-vestigingen in Cochin en Quilon overgedragen aan de Engelsen.⁵

In de literatuur is er veel geschreven over de nederlaag van de VOC in de Slag om Colachel. Dit komt onder meer doordat het één van de eerste keren was dat een Europese compagnie een slag verloor van een Indiase vorst. Ook is er veel geschreven over het verdrag dat de EIC in 1723 sloot met Travancore. Dit was het begin van een vruchtbare samenwerking tussen beide partijen. Nog niemand heeft echter gekeken naar het verband tussen deze twee gebeurtenissen, terwijl Travancore tijdens de Slag om Colachel werd gesteund door de EIC. Daarom is de hoofdvraag van dit onderzoek: hoe groot was de rol van de EIC in de ondergang van de VOC in Malabar in de eerste helft van de achttiende eeuw?

Er is voor deze tijdsperiode gekozen, omdat aan het begin van de achttiende eeuw de enige directe confrontatie heeft plaatsgevonden tussen de VOC en de EIC in 1715, nadat de EIC besloot om Calicut te steunen in haar oorlog tegen de VOC. Vanaf 1729 kwam Marthanda Varma aan de macht, waarmee de opmars van Travancore begon. Deze expansie leidde tot een conflict tussen de VOC en Travancore. Na de nederlaag van de VOC bij Colachel was het duidelijk dat ze nooit meer een pepermonopolie in Malabar ging behalen. Na het tweede vredesverdrag tussen Travancore en de VOC in 1753, was de VOC haar inspraak in de regio verloren.

³ Chris Nierstrasz, *In the shadow of the company: the VOC (Dutch East India Company) and its servants in the period of its decline (1740-1796)* (Leiden 2008) 2.

⁴ Ingrid G. Dillo, *De nadagen van de Verenigde Oostindische Compagnie: 1783-1795: schepen en zeevarenden* (Amsterdam 1992) 29.

⁵ George D. Winus en Markus P.M. Vink, *The merchant-warrior pacified: the VOC (the Dutch East India Company) and its changing political economy in India* (Delhi 1991) 109-110.

Afbeelding 2: De VOC in Zuid-Azië met de ligging van Malabar in het zuidwesten. In: Jos Gommans, Lennart Bes en Gijs Kruijtzter, *Dutch sources on South Asia, c. 1600-1825. Vol. 1: Bibliography and archival guide to the National Archives at The Hague (The Netherlands)* (New Delhi 2001) 20.

Historische context

In dit onderzoek wordt er gekeken naar het VOC-kantoor Malabar. Malabar is een kustgebied in het zuidwesten van India (afbeelding 2). De belangrijkste steden waren Cochin, het huidige Kochi, Calicut, het huidige Kozhikode, Cannanore, het huidige Kannur en Trivandrum. De voorcompagnieën verschenen voor het eerst in Malabar in 1603. Een voorcompagnie was een

handelscombinatie die vanuit de Republiek handeldreef op Azië. Vanwege onderlinge concurrentie tussen de voorcompagnieën dwong de Staten-Generaal hen om zich te verenigen tot de VOC.⁶ Een jaar later sloten ze een handelscontract met de Zamorin van Calicut, de titel voor de vorst van Calicut, maar dit leidde nog niet tot een permanente vestiging in deze regio.⁷ Eind jaren 1620 vestigde de VOC haar eerste factorij in Malabar. Niet lang daarna, in 1640, verscheen ook de EIC in deze regio.⁸

De VOC werd pas serieus in Malabar vanaf de jaren 1660. Na meerdere pogingen veroverde de VOC tussen 1661 en 1663 verschillende forten op de Portugezen. In 1663 gaf de Raja van Cochin het pepermonopolie aan de VOC.⁹ Kort daarna sloot de VOC verdragen met verschillende lokale vorsten en vestigde ze nog meer factorijen in Malabar. De vorsten van Cochin, Calicut en Travancore waren het belangrijkste in dit gebied. Tot 1669 viel Malabar onder het kantoor Ceylon, maar vanaf dit moment was het een zelfstandig kantoor.¹⁰ Cochin was het hoofdkantoor voor de VOC in Malabar, waaraan alle andere vestigingen rapporteerden. Cochin rapporteerde aan Batavia en ontving van haar instructies over de handel van de compagnie.¹¹

De VOC behaalde een grote winst in de peperhandel in Malabar, waardoor de EIC ook in de peperhandel wilde stappen. Peper was een eenvoudig te verhandelen product en de consumptie ervan was wijdverspreid in Europa, waardoor het met gemak kon worden verkocht.¹² De Engelsen kochten hun peper in Surat, Bombay (het huidige Mumbai) en Calicut. De EIC vestigde zich in 1682 in Tellicherry in het noorden van Malabar. Sinds 1688 had de EIC een factorij in Zuid-Malabar en in 1694 kregen de Engelsen het pepermonopolie van de koningin van Attingal. Hiermee was het pepermonopolie van de VOC in Zuid-Malabar doorbroken en werden de Engelsen een grote concurrent. De VOC kon hier niet hard tegen optreden, omdat eventuele maatregelen tegen de EIC politieke gevolgen konden hebben in

⁶ Gerrit J. Knaap, *Genesis and nemesis of the first Dutch colonial empire in Asia and South Africa, 1596-1811* (Leiden 2023) 15, 22-24

⁷ Jos Gommans, Lennart Bes en Gijs Kruijtzter, *Dutch sources on South Asia, c. 1600-1825. Vol. 1: Bibliography and archival guide to the National Archives at The Hague (The Netherlands)* (New Delhi 2001) 179.

⁸ Mahmood Kooria, 'Politics, Economy and Islam in 'Dutch Ponnāni', Malabar Coast', *Journal of the economic and social history of the Orient* 62:1 (2019) 1-34, aldaar 10-11.

⁹ M.A.P. Meilink-Roelofs, *De vestiging der Nederlanders ter kust Malabar* (Den Haag 1943) 354.

¹⁰ Gommans e.a., *Dutch sources on South Asia*, 179, 221.

¹¹ A. Singh, *Fort Cochin in Kerala, 1750-1830: The Social Condition of a Dutch Community in an Indian Milieu* (Boston 2010) 21.

¹² P.K. Leena, 'Rani of Attingal and the English in Travancore', *Proceedings of the Indian History Congress* 46:1 (1985) 364-372, aldaar 365, 367.

Europa.¹³ Anjengo, het huidige Anchuthengu, groeide snel uit tot de meest belangrijke Engelse nederzetting op de westkust van India, na Bombay.¹⁴

Het Koninkrijk Travancore (1729-1949) besloeg het grootste gedeelte van het zuiden van de huidige deelstaat Kerala. De Raja (koning) van Travancore had voor de komst van de VOC veel macht, maar stond machteloos toen de VOC de Portugese forten veroverde. De VOC sloot vier verdragen met Travancore tussen 1662 en 1666, maar deze waren minder effectief dan met andere heersers. De goederen waren niet exclusief voor de VOC.¹⁵ Door meerdere mislukte troonopvolgingen was Travancore in 1677 uit elkaar gevallen in verschillende vorstendommen.¹⁶ Tot 1729 was Travancore een vazal van Attingal. Marthanda Varma (1729-1758) maakte een einde aan het feodale stelsel en annexeerde vervolgens verschillende vorstendommen om zo één groot Travancoors Rijk te stichten. Hierdoor zag de VOC Marthanda Varma als iemand die hun politieke en commerciële superioriteit kon bedreigen.¹⁷

Peper was de belangrijkste specerij voor de VOC in Malabar. In zijn boek *Encounters on the Opposite Coast* gaat de historicus Markus Vink dieper in op de peperexport vanuit Malabar. De VOC exporteerde tussen 1663 en 1690 gemiddeld 570 duizend kilo per jaar en de Engelsen gemiddeld 394 duizend kilo. De twee compagnieën kochten in deze periode samen gemiddeld 964 duizend kilo aan peper per jaar in Malabar.¹⁸ Tussen 1730 en 1740 steeg de prijs van peper in Malabar. Dit had negatieve gevolgen voor de VOC.¹⁹

Marthanda Varma gebruikte de verhoogde peperprijzen om de expansie van Travancore te financieren.²⁰ De VOC probeerde de opmars van Travancore te stoppen, maar werd in 1741 verslagen in de Slag om Colachel. Dit betekende dat de VOC haar droom van een pepermonopolie in Malabar kon opgeven.²¹ De ondergang van de VOC in Malabar was al voor

¹³ H.K. s'Jacob, 'De VOC en de Malabarkust in de 17de eeuw' in: M.A.P. Roelofsz en V.B. Voss, *De VOC in Azië* (Bussum 1976) 85-99, aldaar 91-92.

¹⁴ Leena, 'Rani of Attingal', 370.

¹⁵ T.I. Poonen, *Dutch Hegemony in Malabar and its Collapse A.D. 1663-1795* (Trivandrum 1978) 88-89.

¹⁶ Mark de Lannoy, *The Kulasekhara Perumals of Travancore: History and State Formation in Travancore from 1671 to 1758* (Leiden 1997) 185-186.

¹⁷ Poonen, *Dutch Hegemony in Malabar*, 91-92.

¹⁸ Markus P.M. Vink, *Encounters on the Opposite Coast: The Dutch East India Company and the Nayaka State of Madurai in the Seventeenth Century* (Leiden 2015) 195.

¹⁹ Winius e.a., *The merchant-warrior pacified*, 101.

²⁰ Ibidem, 102.

²¹ Ashin Das Gupta, 'De VOC en de Malabarkust in de 18de eeuw' in: M.A.P. Roelofsz en V.B. Voss, *De VOC in Azië* (Bussum 1976) 100-106, aldaar 101.

het midden van de achttiende eeuw ingezet.²² Uiteindelijk besloten de Gouverneur Generaal en Raden in Batavia rond 1790 om geen handel meer in Malabar te drijven.²³

Het debat

In zijn boek *The Dutch in Malabar* uit 1911 schrijft de historicus Alfredo Galletti dat de geschiedenis van de Nederlanders in Malabar niet kan worden geschreven zolang niet alle archiefstukken zijn bekeken en vergeleken.²⁴ Nog niet elk archiefstuk is bekeken, maar er is inmiddels genoeg geschreven over de geschiedenis van de VOC in Malabar. Over één ding lijken bijna alle historici het eens te zijn: na de nederlaag van de VOC tegen Travancore in de Slag om Colachel, was het voor de VOC onmogelijk geworden om een pepermonopolie op de Malabarkust te verkrijgen.

De historicus Koshy is het hier als één van de weinige niet mee eens. Volgens hem maakte de nederlaag bij Colachel geen einde aan de macht van de VOC. Doordat de twee legers nooit tegenover elkaar hebben gestaan, vindt Koshy de term ‘slag’ niet op zijn plaats.²⁵ De historicus Panikkar is het met Koshy eens dat er nauwelijks een gevecht was, maar de nederlaag was volgens hem wel de eerste grote klap waar de VOC nooit meer van herstelde.²⁶ Ook de historicus Das Gupta noemt het nauwelijks een gevecht, hoewel de uitkomst wel grote gevolgen had voor de geschiedenis van Malabar.²⁷

Iets wat wel ter discussie staat in de historiografie, is de rol die de EIC in de eerste helft van de achttiende eeuw heeft gespeeld. Sommige historici benoemen de Engelsen zelfs helemaal niet. De historicus Kooiman schrijft in zijn artikel over de staatsvorming van Travancore. Hij beschrijft de opkomst van het rijk en de rol die Marthanda Varma hierin heeft gespeeld, maar de rol van de Engelsen wordt niet benoemd.²⁸ De historicus Das Gupta schrijft eveneens in verschillende werken niet over de rol van de Engelsen tijdens en voor de slag. In zijn boek *Malabar in Asian trade, 1740-1800* benoemt hij kort wat er is gebeurd, maar laat de

²² Knaap, *Genesis and nemesis*, 154.

²³ Das Gupta, ‘De VOC en de Malabarkust’, 103.

²⁴ Alfredo Galletti, A.J. van der Burg en P. Groot, *The Dutch in Malabar* (New Delhi 1984) 19.

²⁵ M.O. Koshy, *The Dutch power in Kerala (1729-1758)* (1ste druk; New Delhi 1989) 71.

²⁶ Kavalam Madhava Panikkar, *A History of Kerala, 1498-1801 (Annamalai University Historical Series 15)* (Annamalai Nagar 1960) 241.

²⁷ Ashin Das Gupta, *Malabar in Asian trade, 1740-1800* (Cambridge 1967) 33.

²⁸ D. Kooiman, ‘State Formation in Travancore: Problems of Revenue, Trade and Armament’, *Journal of Kerala Studies* 15:(1-4) (1996) 587-609, aldaar 593-603.

Europese invloeden achterwege.²⁹ Ook in zijn artikel *De VOC en de Malabarkust in de 18de eeuw* benoemt hij de Engelse invloed in deze periode niet.³⁰

Er zijn ook historici die de Europese invloed op het gevecht wel benoemen, maar er niet uitgebreid op ingaan. Zo benoemt de historicus Alexander de rol van de Engelsen in de Slag om Colachel helemaal niet in zijn boek *The Dutch in Malabar*. Alexander wijdt enkele regels aan de rol van de Fransen rondom deze slag, maar deze steun was achteraf niet nodig voor Travancore.³¹ Hetzelfde geldt voor de historicus P. Shungoonny Menon in zijn boek *A History of Travancore*. Hij schrijft niks over een Engelse bijdrage aan de Slag om Colachel.³² De boeken van Shungoonny Menon en Alexander zijn uit 1878 en 1946, maar de Engelse invloed lijkt vandaag de dag nog steeds niet algemeen geaccepteerd te zijn in de historiografie.

Volgens de historicus Koshy waren er weinig directe confrontaties tussen de Europese machten in de oorlogen tegen de VOC in Malabar. Hij schrijft dat de Engelsen meededen in de gevechten doordat de Fransen de VOC- en EIC-nederzettingen wilden aanvallen.³³ De historici Winius en Vink benoemen zowel de Franse als Engelse invloed op de slag. Marthanda Varma had steun van beide compagnieën tijdens de slag. Deze steun bestond uit buskruit en wapens, maar ook uit artilleristen en soldaten die zich voordeden als deserteurs.³⁴ Hoe groot de rol van de EIC precies was, lijkt tot op dit punt nog onduidelijk.

De historicus Velu Pillai schreef in 1940 al over de alliantie tussen Travancore en de EIC. De periode van 1644 tot 1795 wordt echter binnen één pagina beschreven en de Engelse invloed in de Slag om Colachel wordt niet benoemd.³⁵ De historicus Mark de Lannoy lijkt één van de weinigen te zijn die meer ingaat op de rol van de Engelsen tijdens de opkomst van Travancore. In een artikel schrijft hij dat Marthanda Varma hulp had van de Engelsen om van de adel af te komen. Dit komt overeen met het citaat aan het begin van de inleiding. De Engelsen hadden hierdoor een grote invloed verkregen aan het hof van Travancore.³⁶ De VOC was hier niet blij mee. De adel had de macht van de Raja in de achttiende eeuw zover

²⁹ Das Gupta, *Malabar in Asian trade*, 33.

³⁰ Das Gupta, 'De VOC en de Malabarkust', 101.

³¹ P.C. Alexander, *The Dutch in Malabar* (Annamalai Nagar 1946) 46-51.

³² P. Shungoonny Menon, *A History of Travancore: From the Earliest Times* (New Delhi 1878) 134-136.

³³ Koshy, *The Dutch power*, 166.

³⁴ Winius e.a., *The merchant-warrior pacified*, 105.

³⁵ T.K. Velu Pillai, *The Travancore State Manual, vol. 1* (Trivandrum 1940) 20-21.

³⁶ Mark de Lannoy, 'European Soldiers in the Service of Travancore in the Eighteenth Century' in: J. Everaert en J. Parmentier e.a., *Shipping, Factories and Colonization* (Brussel 1996) 145-151, aldaar 147.

teruggedrongen, dat hij nauwelijks nog macht had. Marthanda Varma realiseerde zich al vroeg dat hij zich moest ontdoen van de adel zodat hij zijn rijk kon uitbreiden.³⁷

In zijn boek *The Kulasekhara Perumals of Travancore* gaat De Lannoy uitgebreider in op de rol van de Engelsen. Zo schrijft hij over het verdrag tussen de EIC en Travancore dat al in 1723 werd gesloten. De EIC had een lening verstrekt aan Rama Varma, de vorst van Travancore, om een oorlog te voorkomen en zo handelsprivileges te verkrijgen. Dit leek te zijn gelukt. Toen de VOC met Marthanda Varma wilde onderhandelen in 1732, vertelde de Raja dat hij de EIC in zijn rijk zou beschermen. Marthanda Varma vroeg in aanloop naar de Slag om Colachel extra wapens en munitie aan de Engelsen, omdat zijn strijd met de VOC ook schadelijk kon zijn voor de Engelse handel. Hierdoor werd de EIC in 1741 door de VOC beschuldigd Travancore openlijk te steunen.³⁸

Dit lijkt te wijzen op een duidelijke aanwezigheid van de Engelsen bij de opkomst van Travancore. Het standpunt van De Lannoy lijkt door niemand weerlegd, maar ook niet algemeen aanvaard te zijn in de historiografie. Zo negeert de historicus Knaap de rol van de Engelsen in de opkomst van Travancore in zijn boek uit 2023.³⁹ Dit onderzoek probeert daarom de doorslag te geven in dit debat. De Lannoy lijkt zich vooral te focussen op de Engelse invloed in de aanloop naar de Slag om Colachel, maar negeert tegelijkertijd het Engelse perspectief op de situatie. Ook legt hij geen verband tussen de Engelse invloed bij de opkomst van Travancore en de ondergang van de VOC. Dit onderzoek zal zich daar meer op richten, waarbij de aandacht ook meer zal liggen op de decennia hiervoor. De uitkomsten zullen aansluiten bij het bredere debat over de ondergang van de VOC, waarin de historici Nierstrasz en Dillo aantonen dat de ondergang van de VOC al was ingezet in de eerste helft van de achttiende eeuw.⁴⁰

Bronnen

Bij het gebruik van archiefstukken voor dit onderzoek ontstaan drie problemen waar rekening mee moet worden gehouden. Ten eerste werden de brieven direct naar een

³⁷ Panikkar, *A History of Kerala*, 231-235.

³⁸ De Lannoy, *The Kulasekhara Perumals of Travancore*, 37-38, 71, 76, 78, 94.

³⁹ Knaap, *Genesis and nemesis*, 152-153.

⁴⁰ Nierstrasz, *In the shadow of the company*, 2; Dillo, *De nadagen van de Verenigde Oostindische Compagnie*, 29.

noemenswaardige gebeurtenis geschreven. Op deze manier kon de auteur de belangrijke details benoemen. Deze brieven zijn bedrijfsdocumenten die aan de bestuurders in Batavia werden geschreven, waardoor er kritisch moet worden gekeken naar deze bronnen. Er kunnen bewuste keuzes zijn gemaakt over wat er wel en niet werd benoemd. De bronnen zijn niet volledig te vertrouwen, maar het geeft ons wel een goed beeld van hoe VOC- en EIC-betrokkenen dachten over de gevolgen van een bepaalde gebeurtenis.

Een tweede probleem is de oriëntalistische blik van de Europese compagnieën op de bevolking van Malabar. De historicus Tracy kijkt in zijn artikel *Asian Despotism?* naar oriëntalisme in teksten van de VOC. Hierin schrijft hij dat Europese verslagen gebruikt kunnen worden om over de niet-Europese werkelijkheid te schrijven, zolang er kritisch naar de teksten wordt gekeken. Er moet rekening worden gehouden met de bron van de schrijver, zijn persoonlijke voorkeur en onbewuste vooroordelen. Er wordt in de VOC-stukken vaak gesproken over 'Moren', een denigrerende term voor moslims uit Noord-Afrika of zwarte mensen. Deze term wordt in de hedendaagse context niet meer gebruikt. Volgens Tracy ontstonden de vooroordelen over de Islam doordat de VOC de Islam als een machtige tegenstander zag.⁴¹

Het derde probleem ontstaat doordat er gebruikgemaakt wordt van het VOC- en EIC-archief. De stukken moeten van hetzelfde compagnieniveau zijn. Brieven vanuit een factorij zullen andere informatie bevatten dan de brieven van de directie. Ook moet er een onderscheid worden gemaakt in de verschillende type documenten. Zo kan een resolutie, notulen van vergaderingen, moeilijk worden vergeleken met een missive, een brief. Om de stukken zo goed mogelijk met elkaar te vergelijken is er gebruikgemaakt van EIC-stukken uit Anjengo en VOC-stukken uit Cochin. Voor beide compagnieën was dit haar belangrijkste vestiging in Malabar en werden de brieven door de commandeur geschreven aan de regering van de compagnieën in Azië.

Voor dit onderzoek is er gebruikgemaakt van het archief van de Heren XVII en de kamers Amsterdam, Zeeland, Delft, Rotterdam, Hoorn en Enkhuizen. Verder is er gebruikgemaakt van de *India Office Records* van de *British Library*. Een restrictie voor dit onderzoek is dat het account van de Universiteit Leiden geen toegang heeft tot alle documenten. De generale missiven van de VOC is een handige bron voor dit onderzoek. Dit

⁴¹ James D. Tracy, 'Asian Despotism? Mughal Government as Seen From the Dutch East India Company Factory in Surat', *Journal of early modern history* 3:3 (1999) 256-280, aldaar 257, 279-280.

zijn jaarlijkse brieven van de Gouverneur-Generaal en Raden van de VOC in Batavia waarin er verslag werd uitgebracht van de belangrijkste gebeurtenissen aan de Heren XVII. Op basis hiervan kunnen bruikbare brieven worden uitgezocht.

In het eerste hoofdstuk wordt bekeken hoe de verhoudingen tussen de VOC en EIC lagen in het begin van de achttiende eeuw. In 1715 vond de enige directe confrontatie tussen de VOC en EIC in Malabar plaats als gevolg van meerdere oorlogen tussen de VOC en Calicut. Er werd in 1723 een verdrag gesloten tussen de EIC en Travancore met grote gevolgen voor de VOC in Malabar. Vervolgens wordt er bekeken welke rol de compagnieën speelden bij de opkomst van Travancore. Waar de EIC juist profijt had van de expansie van Travancore, was dit een negatieve ontwikkeling voor de handel van de VOC. Tot slot wordt er bekeken hoe de relatie tussen de VOC en de EIC veranderde rondom de Slag om Colachel. Na de nederlaag kon de VOC haar hoop op een pepermonopolie opgeven. Ondertussen was Travancore uitgegroeid tot één van de machtigste rijken in Malabar. Er zal worden gekeken naar de Engelse invloed op de slag, iets waar in de historiografie weinig aandacht voor is.

Hoofdstuk 1: De EIC meldt zich op het strijdtoneel

In dit hoofdstuk wordt de eerste deelvraag behandeld: hoe lagen de verhoudingen tussen de VOC en EIC in het begin van de achttiende eeuw? Vanaf het begin van de achttiende eeuw bemoeide de EIC zich met de peperhandel in Malabar en de VOC ondervond hier steeds meer hinder van. In deze periode vond de enige directe confrontatie tussen de compagnieën plaats. De EIC steunde de Zamorin van Calicut om op deze manier de VOC aan te vallen. Dit leidde tot meerdere oorlogen waarbij een fort in Chettuvay, het huidige Chettuva, een belangrijke rol speelde. Er zal daarom in dit hoofdstuk veel aandacht zijn voor dit conflict. Naast de VOC had de EIC meerdere tegenstanders in Malabar. Dit leidde tot een grote moord op de Engelsen in Anjengo. Dit was een gebeurtenis met grote gevolgen voor de daaropvolgende decennia in Malabar en zal daarom aandachtig worden bekeken.

1.1 Een groeiende Engelse invloed in Malabar

Aan het begin van de achttiende eeuw was de VOC de grootste speler in de handel op de Indische Oceaan.⁴² In deze periode laaide een oude vete tussen de Raja van Cochin en de Zamorin van Calicut opnieuw op. De VOC, dat Cochin wel moest steunen, ondervond hier veel problemen van.⁴³ Deze problemen werden groter toen de EIC besloot om de Zamorin te steunen. Jacobus Canter Visscher, een predikant uit Friesland in dienst van de VOC, gaf in één van zijn brieven een beschrijving van de stad Calicut en haar bewoners. Doordat Calicut een vrijhaven was, woonden er allerlei groepen mensen, waaronder de Engelsen en Fransen. Het gebrek aan belastingen was waarschijnlijk de reden voor de Engelse aanwezigheid.⁴⁴

1.1.1 De VOC onder druk

In de eerste helft van de achttiende eeuw kwam het pepermonopolie van de VOC in Malabar van verschillende kanten onder druk te staan. In het noorden kwam deze concurrentie vanuit

⁴² Ashin Das Gupta, 'India and the Indian Ocean in the Eighteenth Century' in: M.N. Pearson en Ashin Das Gupta, *India and the Indian Ocean 1500-1800* (Calcutta 1987) 131-161, aldaar 150.

⁴³ Poonen, *Dutch Hegemony in Malabar*, 80.

⁴⁴ Jacobus Canter Visscher en Bauke van der Pol, *Mallabaarse brieven: de brieven van de Friese predikant Jacobus Canter Visscher (1717-1723)* (Zutphen 2008) 93.

Calicut.⁴⁵ Hier zien we een proces waar Canter Visscher al over schreef. Het was de VOC nooit gelukt een verdrag te sluiten met de vorst van Calicut. Hij begreep dat zo een verdrag nadelig kon zijn en had nu de vrijheid om de peper aan iedereen te verkopen, tegen een hogere prijs. Zo verkocht Calicut haar peper aan de EIC. Ondertussen probeerden de Fransen en Denen zich ook te mengen in de peperhandel in Malabar, maar door een gebrek aan geld was dit niet van belang.⁴⁶

Dit onderzoek focust zich op de eerste helft van de achttiende eeuw. Om de situatie beter te begrijpen, moeten echter eerst de laatste jaren van de zeventiende eeuw worden bekeken. In 1694 dreigde namelijk het gevaar van een oorlog tussen Calicut en Cochin.⁴⁷ De Raja van Cochin rekende erop dat de VOC hem zou helpen om Calicut terug te dringen.⁴⁸ De VOC besloot in eerste instantie neutraal te blijven, maar de relatie tussen de twee Raja's veranderde niet. In 1700 kwam het tot een crisis en de VOC was bang om in een oorlog verwickeld te raken. Een diplomatieke oplossing leek onmogelijk en in februari 1701 viel Calicut het grondgebied van Cochin binnen.⁴⁹

De VOC besloot Cochin te steunen, maar ze voorzag het leger van Cochin niet telkens van extra mankracht, tot frustratie van de Raja.⁵⁰ Dit was het begin van een negen jaar durende oorlog (1701-1710) tussen de VOC en de Zamorin. Canter Visscher was niet te spreken over de Raja van Cochin, Rama Varma (1702-1721). De Raja beledigde op slinkse wijze andere vorsten om zo een oorlog uit te lokken. Zodra de oorlog was begonnen, mocht de VOC het opknappen. De Raja was alleen op eigen gewin uit en zorgde zo continu voor oorlogen tussen Calicut en Cochin waarvan hij wist dat hij ze op eigen kracht niet zou winnen. De VOC raakte keer op keer verstrikt in een oorlog met de Zamorin.⁵¹

In een generale missive, een jaarlijkse brief van de Gouverneur-Generaal en Raden in Batavia naar de Heren XVII, werd dit beeld bevestigd. De VOC wist dat de Raja de oorlogen uitlokte, maar Malabar was voor de VOC onvoldoende van belang om de Raja van Cochin te steunen. De verklaring hiervoor was waarschijnlijk het tegenvallende financiële resultaat in Malabar (zie appendix 1). De steun aan Cochin kon verdere vijandelijkheden uitlokken en de

⁴⁵ Das Gupta, 'India and the Indian Ocean', 141-142.

⁴⁶ Canter Visscher, *Mallabaarse brieven*, 21, 88.

⁴⁷ Panikkar, *A History of Kerala*, 209.

⁴⁸ Knaap, *Genesis and nemesis*, 150-151.

⁴⁹ Panikkar, *A History of Kerala*, 209-210.

⁵⁰ Ibidem, 210.

⁵¹ Canter Visscher, *Mallabaarse brieven*, 156.

VOC mocht pas gewapend optreden na goedkeuring van de Hoge Regering, tenzij het tot schade bij de VOC zou lijden.⁵² Aan het begin van de achttiende eeuw kwam het pepermonopolie van de VOC in Malabar onder druk te staan, onder andere door Calicut. De Raja van Cochin lokte meermaals een conflict uit met de Zamorin, waardoor de VOC in een oorlog belandde met de Zamorin.

1.1.2 De EIC voert de druk verder op

In 1704 klaagde Rama Varma dat de VOC hem onvoldoende hielp om inkomsten te verkrijgen in Cochin. In tegenstelling tot Calicut was er geen sprake van een goedlopende vrije handel in Cochin. Dit was een groot probleem voor het rijk, want het was te afhankelijk van de VOC voor inkomsten.⁵³ Voor de VOC was het van groot belang om de andere Europese machten buiten Malabar te houden. De Zamorin had namelijk de Engelsen en Fransen al toegang verleend tot zijn grondgebied, waardoor de prijs van peper steeg en de prijs van de Nederlandse importgoederen voor India juist daalde.⁵⁴ Dit zorgde voor handelsproblemen bij de VOC in deze periode. Door de concurrentie van de Engelsen kon de VOC in 1704 onvoldoende peper verzamelen in Malabar.⁵⁵

De EIC ervaarde problemen met de afspraken die de VOC met lokale vorsten had gemaakt. Volgens de Engelsen had de VOC een buitengewoon grote invloed in Malabar. De VOC had de lokale bewoners verboden om met buitenlanders te handelen en omdat de Nederlanders zo werden gevreesd, gehoorzaamde de lokale bevolking.⁵⁶ Volgens een contract tussen de VOC en de Zamorin uit 1691, mocht de Zamorin niet samenwerken met andere Europese landen. De Zamorin hield zich niet aan deze afspraak door zowel de Engelsen als de Fransen het recht te geven om in zijn koninkrijk te wonen en handelen. De Zamorin had de Fransen zelfs bescherming geboden tegen de VOC.⁵⁷

⁵² W.Ph. Coolhaas, *Generale missiven van gouverneurs-generaal en raden aan Heren XVII der Verenigde Oostindische Compagnie. Dl. VI, 1698-1713* (Den Haag 1976) 225.

⁵³ H.K. s'Jacob, *The Rajas of Cochin, 1663-1720: kings, chiefs and the Dutch East India Company* (New Delhi 2000) 100.

⁵⁴ s'Jacob, *The Rajas of Cochin*, 103.

⁵⁵ Coolhaas, *Generale missiven Dl. VI*, 316.

⁵⁶ The British Library (TBL), East India Company (EIC), IOR/G/1/21, f. 3. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, middle of June 1704.

⁵⁷ Coolhaas, *Generale missiven Dl. VI*, 369.

De VOC probeerde een oorlog met de Zamorin te vermijden, maar wanneer het gebied ten noorden van Fort Cochin in gevaar kwam, moest de VOC wel troepen sturen. Als het gebied in handen zou vallen van de Zamorin had dit dramatische gevolgen voor de peperhandel van de VOC, omdat het onmogelijk werd om de pepersmokkel tegen te gaan.⁵⁸ In 1707 liet de VOC via een brief aan de Zamorin weten dat een aanval op Cochin ook een aanval op de VOC was. Dit deed de VOC niet omdat ze zo begaan was met het lot van Cochin, maar omdat de Zamorin met de EIC aan het onderhandelen was over een factorij in Calicut.⁵⁹ In een brief is te lezen dat de VOC tevergeefs haar best heeft gedaan om te bemiddelen tussen Cochin en Calicut.⁶⁰

Uiteindelijk barstten er in 1707 gevechten uit tussen de VOC en Calicut in het achterland van Cranganur, wat resulteerde in een nederlaag voor de VOC.⁶¹ In 1708 ontdekte de VOC dat de Zamorin een hele dag had gesproken met Robert Adams, de gouverneur van de EIC in Malabar. De VOC was hierdoor bang dat de Zamorin met behulp van het Engelse geld verschillende stukken land zou heroveren en vervolgens al de peper aan de EIC zou leveren. Dit had negatieve gevolgen voor de VOC, mede doordat de EIC veel meer voor de peper betaalde dan de VOC.⁶² In een generale missive uit 1708 stond dat Adams ook contact heeft gehad met Madurai, een onafhankelijke stad in Zuid-India, in een poging om zijn handel langs de kust van Malabar tussen Calicut en Madurai te verbinden.⁶³

De VOC verwachtte, mede door de verwachte Engelse tegenstand, een sterk leger nodig te hebben om de Zamorin te verslaan. Dit leger moest er onder andere voor zorgen dat het fort in Chettuvay werd veroverd.⁶⁴ Batavia benadrukte dat de VOC zich in Malabar niet te veel moest hechten aan de Raja van Cochin. De oorlog tegen de Zamorin was op initiatief van de VOC zelf, en niet dat van de Raja. Het overleggen met hem kon voor de VOC voor te veel oponthoud zorgen. Het VOC-kantoor in Malabar kreeg vanuit Batavia instructies geen bondgenoten te zoeken in de strijd tegen de Zamorin, omdat de Malabarse vorsten vooral op eigen gewin uit waren.⁶⁵

⁵⁸ s'Jacob, *The Rajas of Cochin*, 107.

⁵⁹ Knaap, *Genesis and nemesis*, 151.

⁶⁰ NA, VOC, 1762, f. 344, scannummer 1302. Dagregister Malabar, zaterdag 3 december 1707.

⁶¹ Knaap, *Genesis and nemesis*, 151.

⁶² s'Jacob, *The Rajas of Cochin*, 114.

⁶³ Coolhaas, *Generale missiven Dl. VI*, 559.

⁶⁴ s'Jacob, *The Rajas of Cochin*, 119.

⁶⁵ W.Ph. Coolhaas, *Generale missiven van gouverneurs-generaal en raden aan Heren XVII der Verenigde Oostindische Compagnie. Dl. VII, 1713-1725* (Den Haag 1979) 246-247.

Op 27 december 1709 werd Chettuvay veroverd naar aanleiding van het blokkeren van de haven van Calicut door de VOC.⁶⁶ Hierna begonnen de vredesonderhandelingen tussen de Zamorin en de VOC, waarna de Zamorin Chettuvay overdroeg. Verder werd de heer van Payenchey een leenheer van de Nederlanders en de Raja van Cranganore viel nu ook onder Nederlandse protectie. Hierdoor ontving de Raja van Cochin een grote uitbreiding van zijn grondgebied.⁶⁷ Calicut erkende hiermee haar recente verliezen en zou de concurrenten van de VOC toegang weigeren tot haar koninkrijk.⁶⁸ De Zamorin zou zich alleen niet aan deze afspraken houden.

De VOC kwam niet alleen onder druk te staan van de Zamorin, maar ook van de EIC. De Zamorin had de EIC toegang verleend tot zijn rijk, wat de VOC direct problemen opleverde in de peperhandel. Er is in de historiografie wel aandacht voor de Engelse steun aan Calicut, maar er is geen aandacht voor de bezorgdheid van de VOC over de EIC. Bij de VOC ontstond de angst dat de EIC de oorlog van de Zamorin tegen de VOC zou steunen. Deze verwachte Engelse steun zorgde dat de VOC gelijk om versterking vroeg, wat aantoont hoeveel zorgen de VOC zich maakte over de EIC in Malabar.

1.1.3 Een kostbare overwinning voor de VOC

De belangrijkste zorg voor de VOC in de peperhandel bleven de Engelsen. De expansie van de EIC zorgde voor problemen in de Nederlandse peperhandel. Sinds de jaren 1680 volgde de EIC een steeds agressiever beleid. Met de komst van EIC-gouverneur Adams in 1703, raakte de EIC steeds meer verwickeld in de zaken van de Zamorin. Adams was een particuliere handelaar die veel handelde in Chettuvay tot 1710, toen het in handen kwam van de VOC. Voor hem was het van persoonlijk belang dat de Zamorin Chettuvay heroverde.⁶⁹ Via de brieven van Canter Visscher krijgen we een beter beeld van Adams. Adams groeide op in Calicut, waardoor hij de taal beheerste en hierdoor veel vertrouwen genoot in Calicut. Hierom werd hij door de EIC benoemd tot gouverneur in Malabar.⁷⁰

⁶⁶ Knaap, *Genesis and nemesis*, 151; s'Jacob, *The Rajas of Cochin*, 120.

⁶⁷ Panikkar, *A History of Kerala*, 212.

⁶⁸ Knaap, *Genesis and nemesis*, 151.

⁶⁹ s'Jacob, *The Rajas of Cochin*, 132.

⁷⁰ Canter Visscher, *Mallabaarse brieven*, 95.

Het fort in Chettuvay was voor de VOC en Cochin van groot strategisch belang ter verdediging tegen aanvallen van de Zamorin, aangezien het tussen Cochin en Calicut in lag (afbeelding 2). Dit leidde tot onvrede in Calicut, want Calicut kon door het verlies van Chettuvay in het vervolg niet meer zo eenvoudig in de aanval tegen Cochin.⁷¹ De VOC erkende dit belang en wist dat het behoud van Chettuvay haar aandacht en die van Rama Varma vereiste. Hierom werd door beide partijen aan Batavia om toestemming gevraagd om het houten fort te vervangen door een stenen fort.⁷² In 1710 kreeg de VOC toestemming vanuit Batavia om het fort te verstevigen.⁷³ Drie jaar later begonnen ze aan de versteviging van het fort.⁷⁴

Met de bezetting van Chettuvay dacht de VOC het pepermonopolie veilig te hebben gesteld.⁷⁵ Dit beeld is terug te zien in een generale missive. Zo zouden de Engelsen nu Chettuvay van de VOC was Calicut willen verlaten, omdat ze geen peper meer ontvingen. De VOC wilde nu van Cochin de peperschuur van Malabar maken. De EIC vestigde zich in een fort in Tellicherry en maakte hiermee definitief een einde aan haar verwachting om een factorij te vestigen in Calicut. De Engelsen konden nu alleen nog peper tegen een hoge prijs verkrijgen in Ponnani.⁷⁶

Ondanks deze overwinning voor de VOC merkte Canter Visscher in één van zijn brieven op dat de koophandel van de VOC de laatste jaren in groot verval was geraakt. De belangrijkste reden hiervoor was volgens hem de toename van de Europese handelaren. Vooral de Engelsen veroorzaakten de nodige problemen, omdat er naast de EIC ook een hoop particuliere handelaren aanwezig waren in deze regio. Deze handelaren hadden veel invloed op de prijs van de verschillende producten.⁷⁷ De constatering van Canter Visscher klopte, maar naast het verval van de koophandel waren de lasten in Malabar ook fors gestegen (zie appendix 1). Dit is te verklaren door de hoge oorlogskosten die zorgden voor een toename van het verlies bij het VOC-kantoor in Malabar in de laatste jaren van de oorlog.

De verovering van Chettuvay was van strategisch belang voor de VOC, want zo kon ze zich beter verdedigen tegen een toekomstige aanval van de Zamorin. Toch was de positie van

⁷¹ Panikkar, *A History of Kerala*, 212.

⁷² s'Jacob, *The Rajas of Cochin*, 131.

⁷³ Singh, *Fort Cochin in Kerala*, 18.

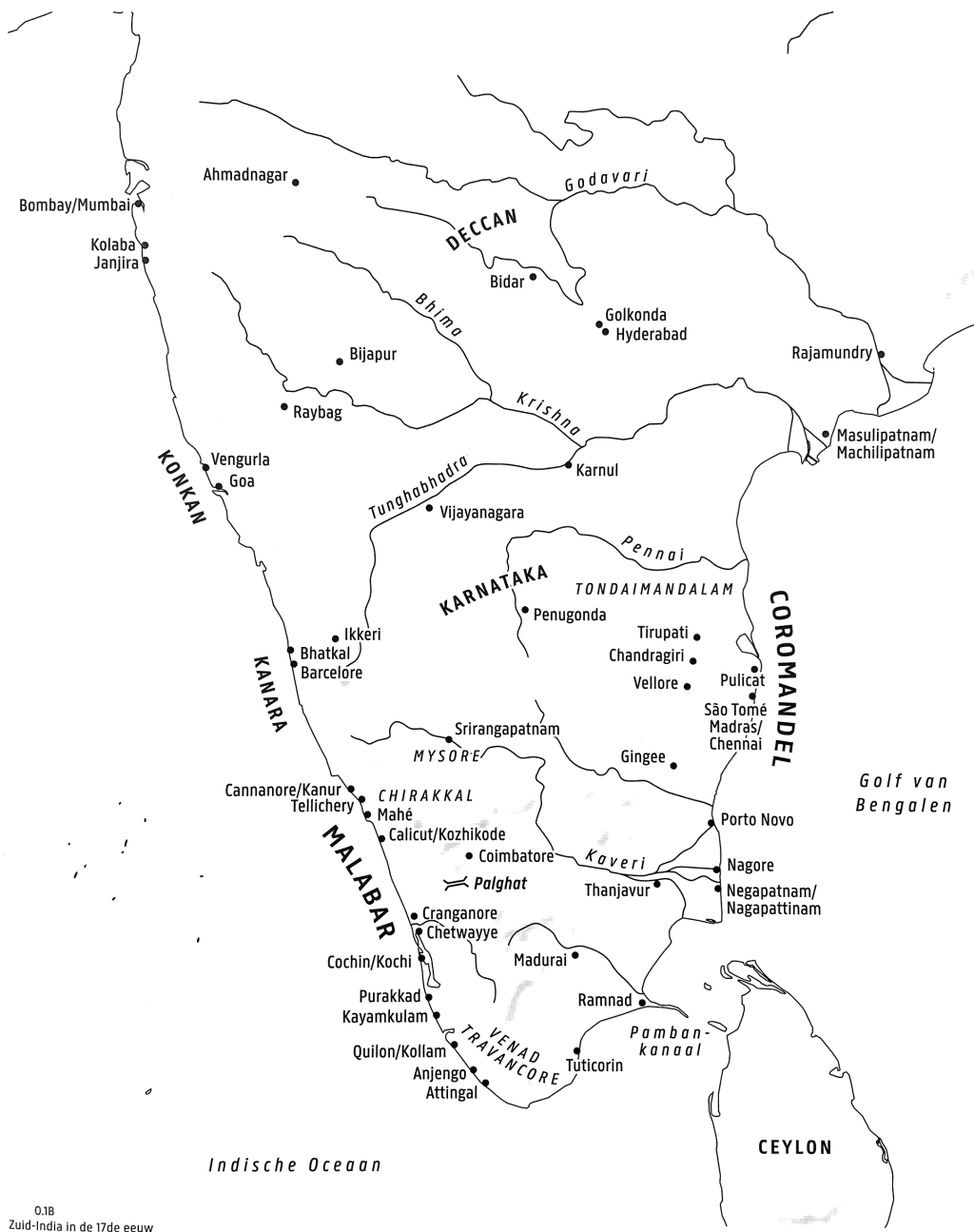
⁷⁴ s'Jacob, *The Rajas of Cochin*, 131.

⁷⁵ Ibidem, 152.

⁷⁶ Coolhaas, *Generale missiven Dl. VI*, 701, 879.

⁷⁷ Canter Visscher, *Mallabaarse brieven*, 169, 226.

de VOC met deze overwinning ook verslechterd, want de jarenlange oorlog had veel geld gekost en de koophandel was in verval geraakt. Ondertussen zorgde de komst van de EIC-gouverneur Adams voor een betere band met de Zamorin.

Afbeelding 3: De belangrijkste steden in Malabar met de ligging van Chettuway (Chetwayye) tussen Cochin en Calicut in. In: Jos J.L. Gommans, *De verborgen wereld: Nederland en India vanaf 1550* (Nijmegen 2018) 17.

1.2 Een Engelse aanval op de VOC

De Zamorin wilde zelf liever geen oorlog, maar de adel en zijn legeraanvoerders wel. Toen de Zamorin erachter kwam dat de VOC het fort in Chettuvay aan het versterken was, besloot hij om te gaan onderhandelen met de EIC.⁷⁸ Het fort was belangrijk voor de VOC, doordat het een frontlinie tegen de Zamorin vormde. Met het fort als toegang tot de haven van Chettuvay kon ze haar greep op het pepermonopolie versterken. Deze haven was één van de belangrijkste toegangswegen tot de Arabische Zee vanuit het achterland.⁷⁹

1.2.1 De Engelse invloed blijft groeien

Het versterken van het fort had negatieve gevolgen voor de Zamorin, omdat dit zijn macht kon beïnvloeden, waardoor hij overging tot de aanval.⁸⁰ EIC-gouverneur Adams besloot de Zamorin te helpen. Hij beloofde munitie en geld en moedigde de Zamorin aan om daadkrachtig op te treden. Adams wilde graag helpen, omdat de macht van de VOC hiermee zou verzwakken. Chettuvay was namelijk ook financieel interessant voor de EIC.⁸¹ Hier zien we een proces waar Canter Visscher al over schreef. De EIC-gouverneur Adams zou de Zamorin zelfs hebben overgehaald tot oorlog tegen de VOC. Om de Zamorin te motiveren, leende Adams hem 100 duizend Rijksdaalders. De Engelse manschappen in het leger van de Zamorin bouwden een loge bij het fort die ze gebruikten voor de handel in peper. Canter Visscher verwachtte dat de Engelsen hun spel stiekem zouden spelen.⁸²

De VOC-commandeur in Malabar wist dat zowel de Engelsen als de Fransen aan de Zamorin hadden beloofd een aanval tegen de VOC te steunen met manschappen en boten.⁸³ De macht van de EIC in Malabar was inmiddels hard gegroeid.⁸⁴ In 1711 stuurde commandeur Barend Ketel al een brief naar Batavia over het gerucht dat de Zamorin een nieuwe oorlog zou willen beginnen. Dit gerucht leek niet serieus genomen te worden in Batavia, aangezien er niet op werd gereageerd.⁸⁵ Ondertussen klaagde de VOC-commandeur in 1713 dat de

⁷⁸ Panikkar, *A History of Kerala*, 212.

⁷⁹ Singh, *Fort Cochin in Kerala*, 18.

⁸⁰ Canter Visscher, *Mallabaarse brieven*, 102.

⁸¹ Panikkar, *A History of Kerala*, 213.

⁸² Canter Visscher, *Mallabaarse brieven*, 95.

⁸³ Coolhaas, *Generale missiven Dl. VI*, 627.

⁸⁴ Singh, *Fort Cochin in Kerala*, 18.

⁸⁵ Coolhaas, *Generale missiven Dl. VI*, 785.

peperprijs in Zuid-Malabar was gestegen vanwege het inkopen van de Engelsen.⁸⁶ De hoop dat Cochin de peperschuur van Malabar zou worden, leek de VOC te kunnen vergeten. Ze had nog steeds last van de EIC in de peperhandel.

Toen de bouw van het fort bijna voltooid was, zag de Zamorin zijn kans schoon. De verdedigingswerken waren niet geleverd en de 48 man die bezig waren met de bouw van het fort, sliepen buiten het fort. Midden in de nacht stak de Zamorin met een leger van zeshonderd man de rivier over, met meer versterkingen onderweg. De soldaten van de VOC werden verrast door de aanval die om vier uur 's nachts plaatsvond op 22 januari 1715. De Zamorin veroverde succesvol het fort van de VOC.⁸⁷ Dit was de enige keer dat de EIC direct meedeed in een oorlog tegen de VOC.⁸⁸

Er werd door de VOC niet meteen een poging ondernomen om het fort te heroveren. Het leger ging terug naar Cochin en vanaf hier ondernam het een nieuwe poging onder leiding van de VOC-commandeur Ketel, maar deze mislukte. Met versterkingen vanuit Batavia werd er opnieuw een poging gedaan, maar ook deze aanval mislukte. Het verlies van Chettuvay en de twee mislukte pogingen om het te heroveren, waren volgens de historicus Panikkar de grootste klap die het gezag van de VOC in India tot op dat moment had geleden.⁸⁹

Panikkar lijkt de rol van de Engelsen in deze gevechten niet te behandelen. In een generale missive werd beschreven dat de EIC de Zamorin steunde met wapens, ammunitie en manschappen. Vooral over de extra mankracht maakte de VOC zich zorgen, omdat dit een nadelige uitwerking kon hebben tegenover haar eigen troepen. In dezelfde brief stond ook dat wie zich gewapend opstelde tegenover de VOC, als vijand behandeld moest worden.⁹⁰ De Engelse invloed op het veroveren van Chettuvay door Calicut was veel groter dan in de historiografie wordt beschreven. Het was de EIC die de Zamorin extra motivatie gaf om het fort te heroveren en hij was daarmee ook verantwoordelijk voor deze gevoelige nederlaag van de VOC.

De Engelsen maakten gebruik van de verovering van Chettuvay, doordat ze toestemming kregen van de Zamorin om er een factorij te vestigen.⁹¹ Ze waren niet de enige:

⁸⁶ Coolhaas, *Generale missiven Dl. VII*, 27.

⁸⁷ Panikkar, *A History of Kerala*, 214.

⁸⁸ Koshy, *The Dutch power*, 146-147.

⁸⁹ Panikkar, *A History of Kerala*, 214-216.

⁹⁰ Coolhaas, *Generale missiven Dl. VII*, 245.

⁹¹ s'Jacob, *The Rajas of Cochin*, 133.

verschillende vorsten van kleinere koninkrijken hadden baat bij de verovering van Chettuvay door de Zamorin. De peper werd door hun land vervoerd, waarmee ze aan de tol verdienden. Daarbij was door de vraag naar peper van de EIC de prijs gestegen tot boven wat de VOC voor peper betaalde, waardoor het voor de VOC van groot belang om Chettuvay te heroveren.⁹²

De macht van de EIC in Malabar bleef groeien en de VOC had steeds meer last van de Engelsen in de peperhandel. De VOC was opnieuw in een oorlog beland met de Zamorin en verloor hierin Chettuvay. Een oorlog die misschien wel is gestart op initiatief van de EIC-gouverneur Adams en de enige keer dat de EIC meedeed in een oorlog tegen de VOC. Chettuvay was ook interessant voor de Engelse handel en de EIC steunde om die reden de verovering met onder andere geld en wapens, iets dat in de historiografie wordt genegeerd.

1.2.2 Opnieuw een kostbare overwinning voor de VOC

Na de twee mislukte pogingen blokkeerde de VOC de haven van Calicut. De VOC hield hiermee een Engels schip tegen met munitie, maar ook met passagiers. EIC-gouverneur Adams diende meteen een protest in bij de VOC, waarmee de steun aan de Zamorin duidelijk zichtbaar was.⁹³ Over de havenblokkade werd kort geschreven in een generale missive. De hardhandige werkwijze kon de VOC meer vijanden opleveren dan alleen de Zamorin, waarschijnlijk een verwijzing naar het Engelse schip en de daaropvolgende klacht van de EIC. Het VOC-kantoor Malabar kreeg dan ook vanuit Batavia de opdracht om de schepen inclusief lading weer terug te geven.⁹⁴

Eén van de redenen waarom de VOC moeite had met het heroveren van Chettuvay, was de EIC. De Zamorin kreeg advies en steun van EIC-gouverneur Adams. Toen de VOC de haven van Calicut blokkeerde, zorgde Adams ervoor dat de lokale boten Engelse paspoorten kregen en er Engelse soldaten aan boord waren. Op die manier kon de blokkade worden ontweken. Verder had Adams de Zamorin geld geleend en buskruit bezorgd.⁹⁵ Ondanks de oorlog bleven de peper en andere goederen gewoon binnenkomen bij de VOC.⁹⁶

⁹² s'Jacob, *The Rajas of Cochin*, 137.

⁹³ Panikkar, *A History of Kerala*, 216-217.

⁹⁴ Coolhaas, *Generale missiven Dl. VII*, 246.

⁹⁵ s'Jacob, *The Rajas of Cochin*, 135.

⁹⁶ Coolhaas, *Generale missiven Dl. VII*, 247-248.

Toch deden het verlies van Chettuvay en de mislukte pogingen om het fort te heroveren de VOC op financieel vlak pijn. In de periode 1715-1717 maakte de VOC meer dan 870 duizend gulden verlies (zie appendix 1), waardoor Canter Visscher bang was dat de VOC Malabar kon verlaten, waardoor de gehele peperhandel in handen van de EIC kwam. Dit toonde volgens Canter Visscher het belang van Malabar aan voor de VOC.⁹⁷ De positie van de EIC in India zou veel sterker worden, mocht de VOC uit Malabar vertrekken.

Vanuit Batavia werd er besloten de commandeur en de legerleider in Malabar te vervangen. De VOC ondernam vervolgens een nieuwe poging om het fort te heroveren. Het leger van de VOC, aangevuld met troepen van de Raja van Cochin, was veel te sterk voor het leger van de Zamorin.⁹⁸ Na veel tegenstand veroverde de VOC de vesting Pappinivattam op 16 januari 1717. Het leger van de Zamorin verloor hier een grote hoeveelheid manschappen. Vervolgens trok het leger van de VOC door, terwijl het leger van de Zamorin zich terugtrok. De schepen die naar Chettuvay waren gestuurd om de haven te blokkeren, troffen deze vesting verlaten aan. De VOC had het fort heroverd.⁹⁹

De vredesonderhandelingen met de Zamorin liepen telkens op niets uit. Ook het verlagen van de herstelbetalingen door de VOC leidde niet tot een overeenstemming. Het fort in Chettuvay was nog in een vrij goede staat, waardoor werd verwacht dat het herstel weinig zou kosten.¹⁰⁰ In december 1717 werd een nieuw vredesverdrag getekend tussen de VOC en Calicut, waarmee de grens van het door het VOC gedomineerde gebied verder noordwaarts verschoof. De positie van het koninkrijk van Cochin verbeterde ook door de nederlaag van Calicut.¹⁰¹ De VOC wilde dat de Zamorin de Engelsen en andere Europese handelaren uit zijn rijk zou zetten, maar volgens de Zamorin was dit moeilijk. Dit kwam doordat de Zamorin een grote schuld had bij Robert Adams.¹⁰²

Ook na 1717 moest de VOC alert blijven in Malabar. Ze probeerde het machtsevenwicht in stand te houden via diplomatie. Deze inspanningen leken voor niks te zijn geweest, de Engelsen en Fransen slaagden erin de positie van de VOC als enige exporteur van

⁹⁷ Canter Visscher, *Mallabaarse brieven*, 218.

⁹⁸ Panikkar, *A History of Kerala*, 217-218.

⁹⁹ s'Jacob, *The Rajas of Cochin*, 138.

¹⁰⁰ Coolhaas, *Generale missiven Dl. VII*, 310.

¹⁰¹ Knaap, *Genesis and nemesis*, 151.

¹⁰² s'Jacob, *The Rajas of Cochin*, 144.

peper te ondermijnen.¹⁰³ Ondertussen was het fort in Chettuvay herbouwd.¹⁰⁴ Met het vertrek van de EIC uit Calicut naar Tellicherry had ze het voor het zeggen over de peper van Noord-Malabar, terwijl de VOC ondertussen juist veel peper vanuit het zuiden kreeg.¹⁰⁵ Ondanks de Engelse steun, heroverde de VOC Chettuvay op de Zamorin. Een oorlog die de VOC opnieuw veel geld kostte en haar concurrentiepositie verslechterde, mede doordat de EIC ook peper kon exporteren vanuit Malabar.

1.3 Een tegenslag voor de Engelse opkomst

Dat de EIC een fort mocht bouwen in Anjengo in 1694, viel de VOC tegen. Een aantal jaar ervoor, wanneer precies is onduidelijk, had de VOC een contract gesloten met Travancore met daarin afspraken over het toelaten van Europeanen. De VOC klaagde hierover, maar door alle geschenken die Travancore had ontvangen van de Engelsen was dit voor niks.¹⁰⁶ In 1718 wilde men in Attingal van de Engelsen af, maar de VOC besloot zich hier niet mee te bemoeien.¹⁰⁷ Attingal was één van de vijf stamhuizen van het Travancoorse rijk.¹⁰⁸ Uiteindelijk ging het in 1720 helemaal mis voor de Engelsen toen iedereen in Anjengo werd vermoord, een gebeurtenis die uitgebreid werd beschreven in een brief van Canter Visscher. De reden voor de moord op de Engelsen in Anjengo, in het land van Attingal, was volgens de haat voor de Engelsen in heel Malabar. In 1720 ontstond er een ruzie tussen de Engelsen en de lokale bevolking. Als reactie hierop zetten de Engelsen de lokale bevolking gevangen.¹⁰⁹

Dit leidde tot grote woede onder de lokale bevolking. De Engelse commandeur besloot om de Rani (koningin) van Attingal een aantal geschenken te geven om zo de rust terug te brengen en de vriendschap te verbeteren. De Engelsen bleven vervolgens overnachten bij de Rani. Die nacht werden de Engelsen op alle plekken in het hof tegelijkertijd aangevallen en vermoord. Geen enkele Engelsman overleefde deze aanval.¹¹⁰ De mensen in Attingal besloten nu het EIC-fort in Anjengo aan te vallen, omdat het onderbezet was. Deze belegering duurde

¹⁰³ Knaap, *Genesis and nemesis*, 152.

¹⁰⁴ NA, VOC, 2015, f. 118, scannummer 1136. Memorie van overgave Hertenberg-de Jong, November 1723.

¹⁰⁵ Coolhaas, *Generale missiven Dl. VII*, 481.

¹⁰⁶ NA, VOC, 2015, f. 118, scannummer 1136. Memorie van overgave Hertenberg-de Jong, November 1723.

¹⁰⁷ Coolhaas, *Generale missiven Dl. VII*, 374.

¹⁰⁸ NA, VOC, 2601, f. 95, scannummer 229. Memorie van overgave Van Gollennesse-Siersma, 1743.

¹⁰⁹ Canter Visscher, *Mallabaarse brieven*, 169-170.

¹¹⁰ *Ibidem*, 170.

zes maanden en eindigde nadat EIC-gouverneur Adams versterking had gestuurd uit Calicut en Tellicherry.¹¹¹

Wat opvalt, is dat er in de generale missiven weinig aandacht was voor deze gebeurtenis. Er werd in één zin genoemd dat de Engelsen vrede hebben gesloten met de Rani van Attingal, waarna op de pagina erna werd vermeld dat er 144 Engelsen zijn vermoord aan het hof van de Rani van Attingal.¹¹² Er wordt niets geschreven over de gevolgen van deze actie, terwijl de VOC gewoonlijk alles beschreef wat de Engelsen overkwam. Zo beschreef ze ook hoe in 1705 een Engels schip vol met geld verging en het gevolg hiervan op hun peperhandel in Anjengo.¹¹³ Toch moet het belang van deze gebeurtenis niet worden onderschat. Ten eerste was het de eerste georganiseerde opstand tegen de EIC in Malabar.¹¹⁴ De EIC leed een grote nederlaag en al haar personeel in Anjengo was vermoord, een belangrijk fort voor de Engelse peperhandel. Ten tweede had de uitkomst van de vredesonderhandelingen uiteindelijk een grote invloed op de posities van de EIC en VOC in Malabar.

Niet alleen zou de Rani van Attingal de EIC compenseren voor hun verlies na de aanval op Anjengo, ook werd er een verdrag gesloten in 1723 tussen de EIC en Travancore waarin stond dat de Raja en de EIC een vriendschap sloten. Dit was bijzonder, aangezien het de eerste keer was dat de EIC een verdrag sloot met een Indiase staat. Verder werd er afgesproken dat er een fort voor de Engelsen werd gebouwd in Colachel en werd de EIC verplicht tot het leveren van wapens en munitie. Dit verdrag legde de basis voor de vriendschap tussen de EIC en Travancore en werd ondertekend door prins Marthanda Varma en Alexander Orme, de commandant van Anjengo.¹¹⁵ Het was Marthanda Varma's idee om een vriendschap te sluiten met de EIC.¹¹⁶ Orme verwachtte dat de VOC zich zorgen zou maken om de EIC-vestiging in Colachel. De VOC had namelijk geen vestiging in dit gebied, waardoor de EIC hier ongehinderd kon handelen.¹¹⁷ Begin jaren 1720 kreeg de EIC een flinke tegenslag te verwerken tijdens haar opkomst in Malabar. Een conflict met de Rani van Attingal zorgde ervoor dat al het EIC-personeel in Anjengo werd vermoord. Als reactie hierop sloot de EIC een verdrag met

¹¹¹ P.K. Leena, *The history of the English East India Company's settlement at Anjengo* (Calicut 1989) 142-145.

¹¹² Coolhaas, *Generale missiven Dl. VII*, 569-570.

¹¹³ Coolhaas, *Generale missiven Dl. VI*, 372-373.

¹¹⁴ Anand Lali Seena, 'Attingal Outbreak of 1721 – The First Organized Revolt Against the British Kerala', *Proceedings of the Indian History Congress* 35 (2015) 1-4, aldaar 3.

¹¹⁵ *Ibidem*, 3.

¹¹⁶ Leena, *The history of the English*, 167.

¹¹⁷ TBL, EIC, IOR/G/1/21, ff. 33v-34v. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 13 December 1723.

Travancore in 1723, een verdrag dat een grote rol zou gaan spelen in de komende decennia in Travancore.

Conclusie

De EIC heeft zich aan het einde van de zeventiende eeuw gevestigd in Malabar en vlak erna werden de eerste tekenen van de ondergang van de VOC zichtbaar. De EIC wilde haar macht in de regio snel uitbreiden en probeerde dit door vorsten die een conflict hadden met de VOC te steunen. Met de komst van Robert Adams in 1703 steunden de Engelsen de Zamorin van Calicut herhaaldelijk. In deze periode kwam het pepermonopolie van de VOC steeds meer onder druk te staan, van zowel de Zamorin als de EIC. De Raja van Cochin lokte telkens een oorlog uit met de Zamorin van Calicut en liet de VOC dit oplossen. De EIC steunde de Zamorin tijdens deze oorlogen met geld, manschappen, wapens en munitie. De angst van de VOC voor de steun van de EIC aan Calicut, wordt niet behandeld in de historiografie.

Uiteindelijk won de VOC de oorlogen tegen de Zamorin in 1717, maar de concurrentiepositie van de VOC in Malabar begon wel al te verslechteren. De oorlogen tegen de Zamorin kostten de VOC veel geld en de EIC breidde zich ondertussen steeds meer uit in Malabar. Het pepermonopolie van de VOC in Malabar kon worden ondermijnd door de EIC en de VOC ondervond hier al vrij vroeg veel hinder van. De redelijk grote Engelse invloed in deze oorlogen wordt nauwelijks beschreven in de historiografie. Deze snelle opkomst van de EIC werd niet door iedereen gewaardeerd, wat leidde tot de moord op de Engelsen in Anjengo. De EIC sloot vervolgens een verdrag met Travancore in 1723, een gebeurtenis met grote gevolgen voor de geschiedenis van de VOC in Malabar.

Hoofdstuk 2: De groeiende invloed van de EIC

In dit hoofdstuk wordt de tweede deelvraag behandeld: welke rol speelden de compagnieën bij de opkomst van Travancore? In hoofdstuk 1 werd besproken hoe het pepermonopolie van de VOC in Malabar vanuit het noorden werd bedreigd. Nu wordt de concurrentie van Travancore vanuit het zuiden onder leiding van Marthanda Varma bekeken. Er zal als eerste worden gekeken naar de opkomst van Travancore onder leiding van Marthanda Varma. De EIC was direct al betrokken bij de Raja. Vervolgens wordt er gekeken naar de gevolgen die deze expansie had op de handel in Malabar en vooral in Travancore. Het bondgenootschap van de EIC met Travancore zorgde voor een groeiende Engelse invloed in de handel terwijl de VOC hier steeds meer hinder van ondervond.

2.1 De groeiende macht van de EIC en Travancore

De EIC besloot in 1723 om niet meer neutraal te zijn in Malabar na de moord op de Engelsen bij Attingal. Vanaf dit moment mengden de Engelsen zich in de politiek van Travancore.¹¹⁸ Na de dood van Rama Varma werd hij opgevolgd door zijn neef, Marthanda Varma. Gelijk na zijn troonsopvolging kreeg Marthanda Varma te maken met intensieve gevechten tegen de adel. Het leek erop dat de adel gebruikmaakte van een erfopvolgingssysteem. Zowel de Raja als de adel waren continu in gevecht over de opvolging in Travancore.¹¹⁹

De adel wilde onafhankelijk worden en probeerde daarom een andere kandidaat naar voren te schuiven voor de troonsopvolging.¹²⁰ Beide partijen hadden een netwerk dat bestond uit krijgers en handelaren. De handelaren waren van groot belang voor het financieren van oorlogen en het verkrijgen van wapens en ze waren de tussenpersoon met de Europese compagnieën. De krijgers en handelaren wisselden vaak van heer, bijvoorbeeld wanneer een andere heer hen beter kon beschermen. Dit zorgde eveneens voor verschillende allianties tussen de Raja's en de adel. Het gevolg hiervan was een interne instabiele politiek in Travancore.¹²¹

¹¹⁸ De Lannoy, *The Kulasekhara Perumals of Travancore*, 35.

¹¹⁹ De Lannoy, 'European Soldiers', 145-146.

¹²⁰ Shungoonny Menon, *A history of Travancore*, 116.

¹²¹ De Lannoy, 'European Soldiers', 145-146.

Marthanda Varma wilde van dit feodale stelsel af. Hij wilde een einde maken aan de macht van de adel in zijn rijk en vroeg hiervoor de EIC om hulp. De EIC gaf hem wapens en munitie en met deze steun verdreef Marthanda Varma de adel uit zijn rijk. Door haar steun had de EIC grote invloed verkregen aan het hof van Travancore, iets wat we al zagen bij het citaat in de inleiding.¹²² Marthanda Varma kreeg het voor elkaar om een einde te maken aan het feodale stelsel. Vervolgens veroverde hij meerdere vorstendommen om zo één groot rijk te stichten. Dit was een zorgwekkende ontwikkeling voor de VOC. Zij had een groot voordeel bij het huidige machtsevenwicht in Malabar.¹²³

2.1.1 Marthanda Varma aan de macht

Het verdrag dat werd gesloten tussen de EIC en Travancore in 1723 werd het begin van een samenwerking waar beide partijen veel profijt van hadden. In 1725 vestigde de Fransen zich in Mahé, tussen Tellicherry en Calicut in, waardoor de concurrentie voor de VOC verder toenam.¹²⁴ Door de interne instabiele politiek was er veel onrust in Travancore. In een brief uit 1728 werd Batavia op de hoogte gehouden van de onrust in het Travancoorse rijk. De VOC had besloten om zich niet te bemoeien met de onderlinge problemen van de Malabarse vorsten.¹²⁵

Met de dood van Rama Varma in 1729 hoopte de VOC dat de nieuwe Raja van Travancore zich minder zou laten beïnvloeden door de Engelsen en Fransen.¹²⁶ Deze hoop bleek al snel te zijn vervlogen. Al vrij vroeg realiseerde Marthanda Varma zich dat de superieure westerse militaire discipline en artillerie van de Engelsen goed gebruikt kon worden tegen Travancore haar vijanden.¹²⁷ Tot minstens 1730 maakte Travancore gebruik van ouderwetse en verroeste wapens. Moderne wapens gaven Marthanda Varma een groot voordeel en deze waren dus van groot belang.¹²⁸ In 1730 had de VOC in Malabar niks aan te

¹²² De Lannoy, 'European Soldiers', 146-147.

¹²³ Poonen, *Dutch Hegemony in Malabar*, 90, 92.

¹²⁴ Winius e.a., *The merchant-warrior pacified*, 76.

¹²⁵ NA, VOC, 10223, ongefolieerd, scannummers 205-206. Missive van Cochin naar Batavia, mei 1728.

¹²⁶ NA, VOC, 10224, ongefolieerd, scannummer 211. Missive van Cochin naar Batavia, 30 april 1729.

¹²⁷ Leena, *The history of the English*, 165.

¹²⁸ De Lannoy, 'European Soldiers', 146-147.

merken op de nieuwe Raja van Travancore en mede om die reden bleef de goede relatie met het rijk bestaan.¹²⁹

Rond 1730 had Marthanda Varma zich van alle oppositie in Malabar ontdaan.¹³⁰ Dit had hij bewerkstelligd door een huurlingenleger te werven. Deze huurlingen waren volledig afhankelijk van de Raja en daardoor beter te vertrouwen. Er waren veel deserteurs van de Europese compagnieën te vinden in het leger van Travancore. Marthanda Varma betaalde de soldaten goed en gaf ze de kans om promotie te maken. Hij kon ervan uit gaan dat deze soldaten hem trouw bleven. Een ander voordeel van de Europeanen in het leger van Travancore was dat ze de lokale soldaten konden leren omgaan met de moderne wapens.¹³¹

Op het moment dat Marthanda Varma op de troon van Travancore kwam, veranderde er veel in het rijk. Tijdens de heerschappij van zijn voorgangers zag Marthanda Varma de problemen van de interne zwakte. Hij realiseerde zich dat hij een grote politieke eenheid moest creëren als hij de Europese landen te slim af wilde zijn. De Europese compagnieën beschikten over grote economische en militaire middelen en voor hen was het van belang dat Malabar uit kleine koninkrijkes bestond, waardoor het onmogelijk was om op te treden tegen de Europeanen.¹³²

Om de economische basis van zijn rijk veilig te stellen, besloot Marthanda Varma de peperhandel over te nemen. Het pepermonopolie van Travancore was effectief doordat Marthanda Varma zowel de teelt als de distributie in handen had.¹³³ Een zorgwekkend situatie voor de VOC. Via de peperhandel financierde Marthanda Varma de staatsvorming van Travancore. De peper werd onder andere geleverd aan de Engelsen en Fransen. Met deze opbrengsten bouwde Marthanda Varma zijn leger. Hij gebruikte de peper voor het verkrijgen van wapens, iets wat Rama Varma ook al had gedaan toen hij een verdrag sloot met de EIC in 1723. Marthanda Varma hoefde deze afspraak alleen te vernieuwen.¹³⁴

¹²⁹ J. van Goor, *Generale missiven van gouverneurs-generaal en raden aan Heren XVII der Verenigde Oostindische Compagnie. Dl. IX, 1729-1737* (Den Haag 1988) 182.

¹³⁰ Das Gupta, 'De VOC en de Malabarkust', 101.

¹³¹ De Lannoy, 'European Soldiers', 147, 150.

¹³² Poonen, *Dutch Hegemony in Malabar*, 91.

¹³³ Das Gupta, 'De VOC en de Malabarkust', 101.

¹³⁴ Winius e.a., *The merchant-warrior pacified*, 102.

In 1729 kwam Marthanda Varma aan de macht in Travancore. Hij was gelijk in een strijd verwickeld met de adel. Met hulp van de EIC verdreef hij alle oppositie uit zijn rijk, waardoor de EIC veel invloed kreeg aan het hof van Travancore. De EIC was al sinds het begin van de regeerperiode van Marthanda Varma verbonden aan het rijk van Travancore. De Raja realiseerde zich al snel dat hij één groot rijk moest vormen als hij de Europese compagnieën te slim af wilde zijn. Deze ambitieuze vorst met Engelse steun leek een groot gevaar te gaan worden voor de VOC.

Afbeelding 4: Een afbeelding van Marthanda Varma, Raja van Travancore (1729-1758), anoniem (jaartal onbekend). Praful Shankar, 'The Wars That Were Won: Marthanda Varma's Decisive Victory Over Dutch East India Company', Swarajya, <https://swarajyamag.com/ideas/the-wars-that-were-won-marthanda-varmas-decisive-victory-over-dutch-east-india-company> (geraadpleegd 24 juni 2024).

2.1.2 De expansie van Travancore

De groei van Travancore onder Marthanda Varma duurde bijna drie decennia. Deze periode begon in 1729 toen Marthanda Varma de Raja van Travancore werd en eindigde in 1756. In deze tijd was Travancore uitgroeid van een politiek onbeduidend rijk tot een belangrijke politieke macht. De periode tussen 1729 en 1741 lijkt de transitiefase van Travancore te zijn geweest volgens de historicus Krishna Iyer. In deze twaalf jaar werd er een einde gemaakt aan het feodalisme en begon de expansie van het rijk. Tegelijkertijd werd in deze periode de ondergang van de VOC steeds duidelijker ingezet.¹³⁵ Krishna Iyer negeert de invloed van de EIC in deze periode. In dit onderzoek wordt daarom aangetoond dat niet alleen Travancore van invloed was op de ondergang van de VOC in deze periode, maar ook de EIC.

Door zijn ambitieuze plannen belandde Marthanda Varma in een conflict met de VOC. De Raja maakte een einde aan het feodale stelsel in Travancore, veroverde het ene na het andere vorstendom en stichtte één groot verenigd Travancore.¹³⁶ Nog voordat Marthanda Varma zich had ontdaan van de interne oppositie, had hij zijn oog al laten vallen op Quilon, het huidige Kollam. In 1731 veroverde hij het rijk, hij was toen pas twee jaar Raja. Dit was ook het moment waarop hij erachter kwam dat de adel hem niet steunde en afspraken maakte met de vijand. Hierdoor had hij zijn veroverde gebieden binnen enkele jaren weer verloren na een nederlaag tegen het koninkrijk Kayamkulam. Drie jaar later deed Marthanda Varma een nieuwe poging, maar deze mislukte opnieuw.¹³⁷ Om het machtsevenwicht in Malabar te bewaren, probeerde de VOC een vreedzame relatie te behouden met Travancore.¹³⁸

Tot 1731 probeerde de VOC zich niet te bemoeien met de gevechten tussen Kayamkulam en Travancore, maar vanaf dit moment probeerde de VOC toch in te grijpen doordat Travancore snel veel macht kreeg.¹³⁹ Haar factorijen in Kayamkulam en Quilon kwamen in gevaar wanneer Marthanda Varma heel machtig zou worden. De VOC maakte geen overhaaste beslissing doordat ze wist dat de EIC een bondgenootschap had met Travancore. Zodra de EIC zou besluiten om Travancore te steunen, werd het lastig voor de VOC.¹⁴⁰

¹³⁵ S. Krishna Iyer, *Travancore Dutch relations, 1729-1741* (Trivandrum 1995) 3-4.

¹³⁶ Poonen, *Dutch Hegemony in Malabar*, 92.

¹³⁷ Winius e.a., *The merchant-warrior pacified*, 102.

¹³⁸ Poonen, *Dutch Hegemony in Malabar*, 92.

¹³⁹ Shungoonny Menon, *A history of Travancore*, 130.

¹⁴⁰ Leena, *The history of the English*, 192.

In mei 1734 had de VOC al het vermoeden dat de Raja van Travancore geen goede relatie wilde en dat de Engelsen hiervoor verantwoordelijk waren. In een brief schreef ze dat: '(...) men moet vaststellen dat den Trevancoorsen koning d' E Comp: geen goed hart toedraagt, en apparent door het geld der Engelzen opgestookt werd (...)'.¹⁴¹ De VOC wilde om die reden in Malabar de forten versterken en vroeg Batavia extra soldaten te sturen.¹⁴² Er was in 1734 doormiddel van geschenken voor de Raja geprobeerd om de relatie tussen Travancore en de EIC te beëindigen, maar zonder succes.¹⁴³ De opkomst van Travancore zette de positie van de VOC onder druk. Een vreedzame oplossing met Travancore leek onmogelijk en door de goede relatie van Travancore met de EIC kon de VOC Travancore niet zomaar aanvallen. Het risico dat de EIC Travancore zou steunen in een oorlog was groot, wat de kans op een overwinning van de VOC verkleinde.

In augustus 1734 had de opperkoopman van de VOC, Ezekiel Rahabi, een ontmoeting met Marthanda Varma om verschillende economische, politieke en militaire zaken te bespreken. Eén van deze was de nog altijd toenemende concurrentie van de EIC in de peperhandel. De ontmoeting was geen succes. Marthanda Varma probeerde via zowel diplomatie als fysiek geweld de plannen van de VOC te dwarsbomen. De VOC was er in eerste instantie van uitgegaan dat de Engelsen en Fransen hun grootste concurrent waren voor het verkrijgen van de soevereiniteit in Malabar.¹⁴⁴ In werkelijkheid bleek dit Travancore te zijn. De snelle expansie en Engelse steun aan het rijk maakte Travancore een geduchte concurrent voor de VOC.

In 1735 ondernam Travancore een nieuwe poging om Quilon te veroveren. De Raja van Quilon had bij de VOC-commandeur Van Gollenesse geklaagd over de agressie van Travancore. In mei 1735 zijn de vredesonderhandelingen begonnen op initiatief van de VOC en een maand later was de vrede getekend. Ondertussen was Marthanda Varma in 1737 Kottarakkara binnengevallen. Deze overname versterkte Travancore enorm. Het jaar erna begonnen de geruchten te ontstaan dat Marthanda Varma een nieuwe poging wilde ondernemen om Quilon te veroveren.¹⁴⁵

¹⁴¹ NA, VOC, 10236, ongefolieerd, scannummer 443. Extract uit missive van Quilon naar Cochin, 12 mei 1734.

¹⁴² NA, VOC, 10236, ongefolieerd, scannummers 443-444. Extract uit missive van Quilon naar Cochin, 12 mei 1734.

¹⁴³ Van Goor, *Generale missiven Dl. IX*, 613.

¹⁴⁴ Poonen, *Dutch Hegemony in Malabar*, 92.

¹⁴⁵ Krishna Iyer, *Travancore Dutch relations*, 22-23.

Op 1 juli 1739 begon de langverwachte aanval van Travancore op Quilon. Deze aanval leidde tegelijkertijd de directe confrontaties tussen de VOC en Travancore in.¹⁴⁶ Door deze reeks aan annexaties bewerkstelligd door Marthanda Varma, zag de VOC Travancore als een gevaar voor haar commerciële en politieke overwicht in Malabar. De VOC zag het dan ook als een verdedigende oorlog, want Travancore bedreigde haar politieke en commerciële suprematie die ze had verkregen door dure militaire operaties.¹⁴⁷

Het machtsevenwicht in Malabar was voor de handel van de VOC van belang. De snelle groei van Travancore was dan ook verontrustend voor de VOC. De EIC voorkwam een vreedzame oplossing voor de VOC. Door de Engelse steun aan Travancore waren de VOC haar handen gebonden. De kans was groot dat de EIC Travancore zou steunen in een oorlog tegen de VOC. De EIC voorkwam hiermee zeer waarschijnlijk een vroegtijdige ingreep van de VOC tegen de snelle groei van Travancore, een verband dat door historici niet gelegd lijkt te worden. Uiteindelijk moest de VOC wel ingrijpen tegen Travancore toen haar politieke en commerciële hegemonie in gevaar kwam.

2.2 De handel

Travancore haalde zijn inkomsten ook uit het belasten van de handel in peper, en de andere producten uit zijn rijk en de doorvoerrechten die werden opgelegd aan kooplieden die door het rijk trokken. Het recht om deze doorvoerrechten te innen werd vanaf 1723 voor enkele jaren door Travancore verkocht aan de EIC voor een vast bedrag per jaar. Op deze manier was de Raja verzekerd van een vast inkomen. De uitbreiding van het Travancoorse rijk zorgde tegelijkertijd voor een grote stijging van de inkomsten van Travancore uit de tol en de accijnzen, wat het extra interessant maakte voor de EIC.¹⁴⁸

Hoewel de periode die in dit hoofdstuk wordt besproken geen gewelddadige conflicten kent, was er op het gebied van de handel genoeg onderlinge strijd. Zo wilde de EIC in 1729 haar handel beter beschermen nadat ze meerdere dreigementen had ontvangen van de VOC. De VOC werd in een brief dan ook beschreven als 'our very ill neighbour'.¹⁴⁹ Volgens de EIC

¹⁴⁶ Krishna Iyer, *Travancore Dutch relations*, 23.

¹⁴⁷ Poonen, *Dutch Hegemony in Malabar*, 90.

¹⁴⁸ Kooiman, 'State Formation in Travancore', 598.

¹⁴⁹ TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 44v. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 20 April 1727.

zouden de Nederlanders de Engelsen elke vorm van handel over zee proberen te ontnemen.¹⁵⁰

De Europese compagnieën kwamen ten slotte naar Malabar voor de (peper)handel. De handel was dan ook de belangrijkste reden voor conflicten van de VOC met de EIC en Travancore. Het is daarom belangrijk een beter beeld te krijgen van de handel in Malabar.

2.2.1 De peperhandel voor 1729

De lange uitgestrekte kust van Malabar maakte het verkrijgen van het pepermonopolie lastig. Het was lastig de controle te behouden en het kostte de VOC veel moeite en geld om haar positie te behouden ten opzichte van de andere VOC-kantoren in Azië. De VOC had in de zeventiende eeuw de monopolierechten op peper in bijna geheel Malabar verkregen, alleen in het rijk van de Zamorin van Calicut niet. In de contracten met de verschillende vorsten beloofde de VOC vrede, vriendschap en militaire steun. De lokale vorst zou dan al de peper in zijn rijk aan de VOC leveren.¹⁵¹ Dit betekende dat ook Travancore zo een contract met de VOC had gesloten.

Om mee te kunnen doen in de peperhandel en vervolgens dit voorrecht te behouden, moesten de Europese compagnieën jaarlijks cadeaus geven aan de vorsten en douanerechten over de peper betalen. De EIC liet in een brief aan haar leidinggevenden weten dat zij hier niet meer geld aan uitgaven dan de VOC.¹⁵² Dit is een knappe prestatie, gezien het verschil in grootte van de twee compagnieën. De VOC had meer vestigingen in Malabar en had al langer een relatie met de verschillende koninkrijken dan de EIC. Dat de EIC het in een kortere periode met minder middelen voor elkaar had gekregen om evenveel kwijt te zijn aan de cadeaus, was goed nieuws voor haar concurrentiepositie in Malabar.

In een generale missive uit 1726 laat de gouverneur weten dat er geen peperpas, een leveringscontract, was verstrekt aan Travancore.¹⁵³ De VOC verbouwde de peper namelijk niet zelf. Het verbouwen van peper gebeurde op de heuvels in het binnenland in Malabar. De VOC onderhandelde vervolgens jaarlijks over nieuwe leveringscontracten. Hierin werd vastgelegd hoeveel peper er geleverd werd, tegen welke prijs, tegen welke leveringstermijnen en bij

¹⁵⁰ TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 44v. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 20 April 1727.

¹⁵¹ Els M. Jacobs en P. Hulsman, *Merchant in Asia: the trade of the Dutch East India Company during the eighteenth century* (Leiden 2006) 67-68.

¹⁵² TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 48v. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 20 April 1727.

¹⁵³ W.Ph. Coolhaas, *Generale missiven van gouverneurs-generaal en raden aan Heren XVII der Verenigde Oostindische Compagnie. Dl. VIII, 1725-1729* (Den Haag 1985) 89-90.

welke factorij de peper werd geleverd.¹⁵⁴ Over het algemeen waren de Raja's in Malabar niet direct verantwoordelijk voor de peperhandel. Om die reden werden deze contracten uitbesteed aan de lokale handelaren in hun rijk.¹⁵⁵

In 1729 klaagden de Engelsen in een brief naar hun leidinggevende dat de VOC verschillende ministers en kooplieden in Travancore had omgekocht. De VOC deed er alles aan om de EIC haar handel te ontnemen in Travancore. De VOC zou meerdere malen gebruik hebben gemaakt van geweld, zonder dat hier reden toe was. Dit maakte de VOC een geduchte tegenstander voor de kooplieden van Travancore. Volgens de Engelsen schaadden deze acties de handel van de VOC meer dan die van de EIC. De VOC zou dan ook geen moeite doen om de handel van Travancore in stand te houden.¹⁵⁶

Niet alleen in Travancore, maar ook in de regio's daarbuiten probeerde de VOC de EIC de handel te ontnemen. De VOC bedreigde verschillende lokale handelaren om hen zo af te schrikken om voor de Engelsen te werken. Zo ging één van de kooplieden van de EIC naar Nedumangad¹⁵⁷ voor peper. Er werden door de VOC drie soldaten naar dit rijk gestuurd om deze handelaar dood of levend terug te halen. Dat terwijl dit rijk buiten de invloedssfeer van de VOC lag en de EIC de VOC niet direct in de weg zat.¹⁵⁸

De VOC dwong de lokale bevolking om de peper te vermalen, terwijl zij hier nauwelijks voor betaald kregen. Voor het vermalen van de peper werd er gebruikgemaakt van grote werktuigen, waardoor er in een korte tijd veel peper kon worden vermalen. In een brief vroegen de Engelsen hun leidinggevendenden of ze in Anjengo ook één of twee van deze werktuigen konden aanschaffen.¹⁵⁹ Hier is goed te zien dat de EIC de VOC probeerde te kopiëren. Dit was niets unieks, volgens de historicus Leena was de EIC de peperhandel ook ingestapt toen ze zag hoeveel winst de VOC hierin maakte.¹⁶⁰ Voor de komst van Marthanda Varma was de VOC de grootste speler in de peperhandel in Malabar. Vanuit de EIC-factorij in Anjengo kwamen veel klachten over hoe de VOC haar positie in deze handel verdedigde.

¹⁵⁴ H.K. s'Jacob, *De Nederlanders in Kerala 1663-1701. De memories en instructies betreffende het commandement Malabar van de Verenigde Oost-Indische Compagnie* (Den Haag 1976) LVII.

¹⁵⁵ Krishna Iyer, *Travancore Dutch relations*, 26.

¹⁵⁶ TBL, EIC, IOR/G/1/21, ff. 52-52v. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 20 April 1727.

¹⁵⁷ In de bron werd er geschreven over Peritaly, maar Nedumangad is de huidige spelling. Uit: Koshy, *The Dutch power*, xi.

¹⁵⁸ TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 52v. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 20 April 1727.

¹⁵⁹ TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 62. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 12 May 1727.

¹⁶⁰ Leena, 'Rani of Attingal', 367.

2.2.2 De peperhandel na 1729

Na de troonbestijging van Marthanda Varma veranderde de dynamiek van de peperhandel in Travancore. Tussen 1730 en 1740 steeg de prijs van peper in Malabar door het ineenstorten van het Safawieden Rijk, een rijk dat regeerde over het huidige Iran, en de achteruitgang van Surat, een grote handelsstad in het westen van India.¹⁶¹ Nog een reden voor de bloeiende pepermarkt in Malabar was de langdurige vrede in Europa. Dit leidde tot een toename van Europese particuliere handelaren in Malabar en door deze vraag naar peper bleef de prijs van peper hoog.¹⁶² Hierdoor voerde Marthanda Varma een staatsmonopolie in peper in.¹⁶³ De lokale handelaren gingen hierdoor minder met de VOC handelen, omdat zij onvoldoende betaalde aan deze handelaren om er genoeg winst aan over te houden.¹⁶⁴

De kooplieden van Travancore werden de vertegenwoordigers van de regering. Dit betekende dat zij de peper leverden aan het staatsdepot voor vaste prijzen, welke weer door een commerciële afdeling werd beheerd. De kooplieden ontvingen hier dan een commissie voor. De peperproducenten kregen een vaste prijs voor hun peper. Mede door dit systeem maakte de overheid een grote winst op de peperverkoop. Doordat de VOC de controle had over Cochin, stuurde Travancore haar peper naar de oostkust om het zo te exporteren.¹⁶⁵

De peperhandel van Travancore bleef groeien. De VOC realiseerde zich dat het haar eigen handelsbelangen had geschaad door zich niet te bemoeien met de politieke ontwikkelingen. Daarom besloot Van Gollennesse het beleid van de VOC in Malabar aan te passen, waarmee hopelijk de rijken Quilon en Kayamkulam als buffer konden dienen tegen Travancore. De VOC was vanaf nu bereid om zich te mengen in de politiek van Malabar voor het beschermen van haar eigen commerciële belangen.¹⁶⁶

Na 1726 werd er in 1735 opnieuw geen peperpas verstrekt aan Travancore, omdat Marthanda Varma al zijn peper had geleverd aan de Engelsen.¹⁶⁷ Hierdoor was er onvoldoende peper beschikbaar voor de VOC.¹⁶⁸ Daar kwam bij dat, door de constante

¹⁶¹ Das Gupta, 'De VOC en de Malabarkust', 101.

¹⁶² De Lannoy, *The Kulasekhara Perumals of Travancore*, 66; NA, VOC, 2472, ff. 1254-1255, scannummers 1292-1293. Missive van Colombo naar Batavia, 6 juli 1739.

¹⁶³ Das Gupta, 'De VOC en de Malabarkust', 101.

¹⁶⁴ Jacobs e.a., *Merchant in Asia*, 77.

¹⁶⁵ Das Gupta, 'India and the Indian Ocean', 142.

¹⁶⁶ De Lannoy, *The Kulasekhara Perumals of Travancore*, 66.

¹⁶⁷ Van Goor, *Generale missiven Dl. IX*, 665.

¹⁶⁸ NA, VOC, 10237, ongefolieerd, scannummers 241, 366. Missive van Cochin naar Batavia, 24 april 1735.

oorlogsvoering van Travancore, de andere rijken in Malabar niet de afgesproken hoeveelheid peper aan de VOC konden leveren. De EIC had hier ondertussen geen last van, wat de situatie extra frustrerend maakte voor de VOC.¹⁶⁹ De handel van de VOC ondervond zo veel hinder van de alliantie tussen Travancore en de EIC.

Het is niet zo dat enkel de VOC last had van de veranderlijke beslissingen van Marthanda Varma. Zo zouden de Fransen en Engelsen in 1736 geklaagd hebben dat ze te weinig peper hadden ontvangen vanuit Travancore. Marthanda Varma had niet alleen de peperprijs verhoogd, maar ook het overgrote deel van de peper aan een lokale handelaar verkocht.¹⁷⁰ De VOC en EIC zaten elkaar niet alleen maar in de weg in Malabar. Zo was het overgrote deel van de gekochte peper van de EIC in 1736 afkomstig van de VOC.¹⁷¹

Toen de prijs van peper omhoogschoot in Calicut, volgde de rest van Malabar al snel. Dit was niet het enige probleem voor de VOC in deze periode. In 1738 bleef Marthanda Varma weigeren de VOC peper te leveren. Van Gollenesse schreef niet meer naar de Raja, omdat hij nooit antwoord ontving. In 1738 was er al nauwelijks meer contact tussen de VOC-commandeur en Marthanda Varma.¹⁷²

In 1739 stuurde de EIC in Anjengo een brief naar haar leidinggevende waarin werd geschreven dat er dit jaar een goede peperoogst werd verwacht. Naast dat de belofte werd gedaan dat ze er alles aan zouden doen om zoveel mogelijk peper te verkrijgen, vonden ze het dit jaar van groot belang om vooraf extra te betalen voor deze peper ten opzichte van de peper die verder in het noorden van Malabar groeide. Op deze manier probeerde de EIC te voorkomen dat de peper in handen van de VOC zou vallen.¹⁷³

In deze periode waren de VOC en EIC niet betrokken bij een oorlog, maar er gebeurden in de handel genoeg tussen de twee compagnieën. Waar de VOC steeds meer hinder begon te ondervinden van de expansiedrift van Travancore, leverde het de EIC voordelen op. In een korte periode leek de EIC steeds meer de handel van de VOC in Travancore over te nemen. Waar de VOC in het begin van de jaren 1730 de overhand had in de peperhandel, was dit aan het einde van dit decennium volledig veranderd. De VOC ontving zelfs geen peper meer vanuit Travancore, een ontwikkeling die weinig aandacht krijgt in de historiografie. Hier is vooral

¹⁶⁹ NA, VOC, 10239, ongefolieerd, scannummers 21-22. Dagregister Cochin, augustus-oktober 1735.

¹⁷⁰ NA, VOC, 10243, ongefolieerd, scannummer 104. Missive van Cochin naar Batavia, 30 april 1736.

¹⁷¹ TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 126v. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 15 December 1736.

¹⁷² Das Gupta, *Malabar in Asian trade*, 29.

¹⁷³ TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 136v. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 7 January 1738.

aandacht voor de groeiende peperhandel in Travancore en wordt opnieuw de Engelse rol genegeerd.

2.2.3 De textielhandel

Al in 1728 was het voor de VOC duidelijk dat de EIC niet alleen in de peperhandel, maar ook in alle andere handelswaren haar grootste concurrent was in Malabar. Wat hierin een belangrijke rol speelde, was de alliantie tussen de EIC en Travancore.¹⁷⁴ Zes jaar later werden de Engelsen in een brief opnieuw de grootste concurrent van de VOC genoemd, maar nu met een negatievere toon. De Engelsen deden er namelijk alles aan om de handel van de VOC te verpesten.¹⁷⁵ De ontwikkelingen in de textielhandel zullen ongetwijfeld een grote invloed hebben gehad op deze veranderde toon. Naast de peperhandel was namelijk de textielhandel van groot belang in Malabar. In een brief uit 1729 zien we dat de Engelsen zich zorgen maakten over hun positie in de handel op dat moment. De VOC kocht grote hoeveelheden textiel in deze periode. De Engelsen waren bang dat ze werden uitgesloten van de handel zolang ze geen nederzetting in Travancore wisten te krijgen.¹⁷⁶

Ondanks alle onrust in het Travancoorse rijk, probeerde de EIC de Raja te overtuigen de handel tussen Travancore en de VOC te verminderen. Ook werd er aan de Raja toestemming gevraagd voor de bouw van een fort in Colachel. De EIC hoopte van daaruit handel te kunnen drijven. De Raja wilde hier niet gelijk antwoord op geven en beloofde de Engelsen dat hij zou nadenken over een plek voor de Engelse handelaren, waarna hij het verzoek vervolgens de volgende dag afwees.¹⁷⁷ Een fort in Colachel was van groot belang voor de handel, iets wat de VOC zelf ook probeerde te bereiken.

Tijdens onderhandelingen tussen de VOC en Travancore in 1732 maakte Marthanda Varma de belofte dat hij de Engelsen en andere Europese landen geen toestemming zou verlenen voor de handel in textiel in zijn rijk.¹⁷⁸ De VOC leek hier een mooie slag te slaan, maar dit bleek van korte duur. Een jaar later had Marthanda Varma zijn belofte al verbroken. De Raja had namelijk de EIC de vrije handel in textiel in zijn rijk beloofd, wat schadelijk was voor

¹⁷⁴ NA, VOC, 10223, ongefolieerd, scannummers 179, 182. Missive van Cochin naar Batavia, mei 1728.

¹⁷⁵ NA, VOC, 10234, ongefolieerd, scannummers 211-213. Missive van Cochin naar Batavia, 24 april 1734.

¹⁷⁶ TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 50. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 20 April 1727.

¹⁷⁷ NA, VOC, 10226, ongefolieerd, scannummers 163-166. Missive van Cochin naar Batavia, 30 april 1730.

¹⁷⁸ NA, VOC, 10229, ongefolieerd, scannummers 267-268. Missive van Cochin naar Batavia, 20 oktober 1732.

de handel van de VOC in Travancore. Marthanda Varma weigerde zijn beslissing in te trekken.¹⁷⁹ De EIC had niet alleen de rechten op de textielhandel, maar ook toestemming voor het aanstellen van een nieuwe koopman, onder bescherming van de Raja, in het rijk van Travancore verkregen.¹⁸⁰

De Engelse toetreding tot de textielhandel maakte het voor de VOC lastig. In een brief uit 1736 werd er aan Batavia gevraagd voor welke prijs ze de textiel moesten verkopen aan de lokale bevolking. De kans was klein dat de VOC veel zou verkopen als er werd gekozen voor een prijs boven de marktprijs. De EIC en Travancore verkochten namelijk de textiel wel voor de marktprijs.¹⁸¹ Hier zien we al dat de VOC de controle over de textielhandel aan het verliezen was. De VOC moest haar verkoopprijs gaan afstemmen op die van de EIC, iets wat hiervoor nooit nodig was. In 1738 kwam er meer goed nieuws voor de EIC. Er kwam na een lange periode een einde aan de ruzie tussen Travancore en Madurai. De EIC hoopte dat ze nu de mogelijkheid kreeg om binnenkort een contract af te sluiten met Travancore voor de levering van textiel.¹⁸² Met een toenemende voorraad textiel kreeg de EIC nog meer invloed in deze handel en raakte de VOC de controle helemaal kwijt.

Ondanks dat de textielhandel in Malabar lang niet zo belangrijk was als de peperhandel, schetst de ontwikkeling in deze handel een goed beeld van de veranderde relaties tussen de VOC en EIC. In 1732 beloofde Marthanda Varma de VOC dat hij geen andere Europese handelaren zou toelaten in de textielhandel, maar het jaar erna beloofde hij de EIC de vrijheid in deze handel. In slechts een paar jaar tijd leek de EIC de gehele handel naar haar hand te zetten ten koste van de VOC. Het is belangrijk om bij het bestuderen van de ondergang van de VOC en de veranderde relatie tussen de VOC en EIC in Malabar niet alleen de bekende aspecten, zoals de peperhandel, te bekijken, maar ook de minder bekende aspecten, zoals de textielhandel.

¹⁷⁹ NA, VOC, 10232, ongefolieerd, scannummers 174-175. Missive van Cochin naar Batavia, 15 oktober 1733.

¹⁸⁰ NA, VOC, 10233, ongefolieerd, scannummers 837-838. Extract uit missive van Colombo naar Cochin, 28 juli 1733.

¹⁸¹ NA, VOC, 10241, ongefolieerd, scannummer 128. Missive van Cochin naar Batavia, 30 april 1737.

¹⁸² TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 131. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 5 February 1737.

Conclusie

In 1729 kwam Marthanda Varma aan de macht in Travancore en in de eerste twaalf jaar van zijn regeerperiode veranderde er veel. De historicus Krishna Iyer noemt dit de transitiefase van Travancore. Hij negeert hierin de rol van de EIC, maar zoals aangetoond speelde de EIC wel degelijk een rol in deze periode. Er werd door Marthanda Varma met behulp van de EIC een einde gemaakt aan het feodale stelsel in Travancore. Waar de VOC zich in deze periode probeerde te onthouden van ingrijpen in de situatie, deed de EIC dit juist wel. Hierdoor kreeg de EIC vanaf het begin al een grote invloed aan het hof van Travancore. Dit had invloed op de ondergang van de VOC, omdat dit bondgenootschap de VOC veel problemen opleverde in Malabar in deze periode. De VOC durfde niet in te grijpen in de situatie, doordat ze bang was dat de EIC Travancore zou steunen in een oorlog.

Dat de VOC niet durfde in te grijpen, kwam haar duur te staan. Waar de VOC rond 1730 het overwicht had in de peper- en textielhandel, was dit binnen een paar jaar volledig veranderd. De prijs van peper was hard gestegen, waardoor Travancore een staatsmonopolie op peper instelde. De VOC ontving uiteindelijk zelfs geen peper meer uit Travancore, terwijl Travancore wel peper leverde aan de EIC. In de textielhandel ging het niet veel beter. Marthanda Varma had de EIC de vrije handel in textiel in zijn rijk beloofd. In de historiografie wordt de toenemende Engelse invloed in de handel vooral genegeerd, maar door de alliantie met Travancore leek de EIC steeds meer de handel van de VOC in Travancore over te nemen.

Hoofdstuk 3: Machtsverschuiving in Malabar

In dit hoofdstuk wordt de derde deelvraag behandeld: hoe veranderde de relatie tussen de VOC en EIC rondom de Slag om Colachel? De Slag om Colachel betekende het einde van een twee jaar durende oorlog tussen de VOC en Travancore. Het hoofdstuk begint met een korte omschrijving van deze oorlog. De overwinning van Travancore betekende dat het één van de machtigste rijken in Malabar werd en de VOC een pas op de plaats moest maken. In de historiografie lijkt de rol van de EIC grotendeels te worden genegeerd, maar dit lijkt onterecht. Daarom wordt de Engelse invloed op deze slag bekeken. Als laatste worden de gevolgen die deze slag had voor de VOC en EIC in Malabar bekeken. De VOC had haar kans op een pepermonopolie in Malabar verloren, terwijl de EIC verschillende privileges van Travancore genoot.

3.1 De Slag om Colachel

Aan het begin van 1739 kwam Gustaaf Willem van Imhoff, de VOC-gouverneur uit Ceylon, naar Malabar om de situatie daar te bestuderen. Hij had onder andere een gesprek met de Raja van Travancore.¹⁸³ Het doel van deze ontmoeting was om een nieuw handelscontract tussen de VOC en Travancore te sluiten.¹⁸⁴ In tegenstelling tot de VOC, betaalde de EIC belasting, leverde wapens en betaalde meer voor de peper aan Travancore.¹⁸⁵ Daarbovenop wilde de VOC jaarlijks een vaste hoeveelheid peper, maar Marthanda Varma wilde daar niet aan voldoen.¹⁸⁶ Er kwam geen nieuw handelscontract, waardoor de reis van Van Imhoff op een mislukking was uitgelopen.¹⁸⁷

Van Imhoff had het idee dat Marthanda Varma advies kreeg van de EIC. Het machtsverevenwicht in Malabar was van groot belang voor de handel van de VOC.¹⁸⁸ De VOC moest maatregelen nemen om de macht van Travancore in te perken en dit was het moment

¹⁸³ Krishna Iyer, *Travancore Dutch relations*, 27.

¹⁸⁴ Lodewijk Wagenaar, *Gouverneur Van Imhoff op dienstreis in 1739 naar Cochin, Travancore en Tuticorin, en terug over Jaffna en Mannar naar Colombo (zondag 25 januari tot zaterdag 18 april)* (Zutphen 2007) 287-303.

¹⁸⁵ De Lannoy, *The Kulasekhara Perumals of Travancore*, 72-75.

¹⁸⁶ Wagenaar, *Gouverneur Van Imhoff*, 287-303.

¹⁸⁷ De Lannoy, *The Kulasekhara Perumals of Travancore*, 72-75.

¹⁸⁸ Shungoonny Menon, *A history of Travancore*, 132.

om het koninkrijk Quilon openlijk te steunen tegen Travancore.¹⁸⁹ In hoofdstuk 2 werd er al kort geschreven over de aanval van Travancore op Quilon in 1739. De VOC beseftte dat Travancore een groot gevaar voor haar handel vormde en ze zich moest gaan verdedigen tegen Travancore.¹⁹⁰ Van Imhoff was van mening dat de Nederlandse controle in Malabar te herstellen was.¹⁹¹

Een confrontatie tussen de twee partijen leek vanaf dit moment onvermijdelijk. De VOC-commandeur Van Gollenesse vroeg daarom om versterkingen vanuit Batavia en er werd een alliantie tegen Travancore gevormd met Cochin en Quilon. Haar doel was om Travancore uit Quilon te verdrijven, het Travancoorse leger te volgen en te verslaan bij Attingal en als laatste het koninkrijkje Karunagappalli te bevrijden uit de greep van Marthanda Varma.¹⁹² Marthanda Varma leek zich ervan bewust dat de expansie van zijn rijk alleen kon voortduren als hij de Nederlandse invloed in Malabar beëindigde.¹⁹³ Ondertussen had de VOC ook last van de Fransen in Malabar. De Fransen probeerden zich in januari 1740 te vestigen in Chettuvay, maar de VOC kon dit voorkomen.¹⁹⁴

Uiteindelijk na een campagne van acht maanden, had de VOC geen definitieve overwinning op Travancore bewerkstelligd in mei 1740. Er was een tekort aan manschappen, zwak leiderschap en Quilon kon geen leger op de been brengen.¹⁹⁵ Een andere factor was dat Marthanda Varma het leger had verbeterd door het te vergroten en het meer discipline en loyaliteit had toegebracht. Ook kon zijn leger vanaf nu gebruikmaken van vuurwapens.¹⁹⁶ De VOC was nog steeds militair superieur ten opzichte van Travancore, maar dit was tegelijkertijd haar zwakte. De VOC-officieren hadden Travancore onderschat. Toen de moesson begon, besloot het VOC-leger zich terug te trekken in haar forten langs de kust. Ze kreeg hier echter geen versterkingen en had ze een tekort aan voorraden van veel spullen.¹⁹⁷

¹⁸⁹ De Lannoy, *The Kulasekhara Perumals of Travancore*, 75.

¹⁹⁰ Das Gupta, 'De VOC en de Malabarkust', 101.

¹⁹¹ Krishna Iyer, *Travancore Dutch relations*, 27.

¹⁹² Ibidem, 28.

¹⁹³ Winius e.a., *The merchant-warrior pacified*, 103.

¹⁹⁴ William Logan, *Malabar Manual, Vol. 1* (Madras 1887) 375.

¹⁹⁵ Krishna Iyer, *Travancore Dutch relations*, 35.

¹⁹⁶ V. Nagam Aiya, *The Travancore State Manual, Vol. 1* (Trivandrum 1906) 334.

¹⁹⁷ De Lannoy, 'European Soldiers', 148.

Over hoelang de slag precies duurde, bestaat wat onenigheid.¹⁹⁸ Zo schrijft de historicus Shungoony Menon dat de slag begon op 10 augustus 1741 en slechts een paar uur duurde.¹⁹⁹ De historicus Koshy schrijft daarentegen dat de gevechten twee dagen duurde en de militaire prestaties van Travancore niet erg indrukwekkend waren.²⁰⁰ Marthanda Varma zou na zijn overwinning een overwinningszuil hebben laten plaatsen in Colachel en op het voetstuk hiervan staat dat de slag plaatsvond op 31 juli 1741 (afbeelding 5 en 6). Uiteindelijk moesten de Nederlanders in het fort zich overgeven nadat er een kogel in de voorraad buskruit was beland. Of het een kogel was uit een Nederlands geweer of een Travancoors kanon, was onbekend. Een explosie volgde en er brak een brand uit. De brand bereikte de voorraadkamer van het fort en al het proviand van de Nederlanders ging verloren. Dit leidde ertoe dat de Nederlanders zich de volgende dag overgaven.²⁰¹

Zowel Koshy als de historicus Das Gupta vinden de term ‘slag’ daarom niet op zijn plaats. Er vond namelijk geen rechtstreeks gevecht plaats waarin de militaire krachten werden getest.²⁰² Na een oorlog van twee jaar had de VOC van Travancore verloren. De historicus Panikkar noemt de overwinning van Travancore bij Colachel de meest doorslaggevende factor in de ontwikkeling van het rijk. Vanaf dit moment kon niemand de expansie van Travancore tegenhouden.²⁰³ Eén van de oorzaken van deze nederlaag voor de VOC was dat het geen extra troepen vanuit Batavia kreeg. Dit komt doordat Batavia deze troepen op dat moment zelf nodig had om de Chinese Opstand in Java neer te slaan.²⁰⁴

De historicus Poonen vindt dat historici de rol die Travancore had in het uitdagen van de VOC overschatten. Zo worden de prestaties van Marthanda Varma tijdens de slag overdreven en door een ‘gelukstreffer’ werd de VOC een grote klap toegebracht.²⁰⁵ Op het eerste oog lijkt de EIC geen rol te hebben gespeeld in de oorlog tussen Travancore en de VOC en was de nederlaag van de VOC onder andere het gevolg van enkele ongelukkige factoren. Opvallend is dat de VOC er zelf van overtuigd was dat de EIC de VOC meer schade had

¹⁹⁸ Voor een meer uitgebreide beschrijving van de oorlog tussen Travancore en de VOC, verwijs ik naar de volgende titels: De Lannoy, *The Kulasekhara Perumals of Travancore*; Krishna Iyer, *Travancore Dutch relations*; Winius e.a., *The merchant-warrior pacified*; Koshy, *The Dutch power*; Poonen, *Dutch Hegemony in Malabar*.

¹⁹⁹ Shungoony Menon, *A History of Travancore*, 136.

²⁰⁰ Koshy, *The Dutch power*, 70.

²⁰¹ Winius e.a., *The merchant-warrior pacified*, 105-106.

²⁰² Das Gupta, *Malabar in Asian trade*, 33; Koshy, *The Dutch power*, 71.

²⁰³ Panikkar, *A History of Kerala*, 241.

²⁰⁴ Singh, *Fort Cochin in Kerala*, 22.

²⁰⁵ Poonen, *Dutch Hegemony in Malabar*, 93-94.

toegebracht dan de lokale vijanden van de compagnie in Malabar haar kon toebrengen. De VOC verweet de EIC onder andere het beschermen van haar deserteurs en het weigeren van een bondgenootschap te vormen zoals gebruikelijk was tussen Europese landen.²⁰⁶ Ondanks deze opmerking van de VOC, wordt de rol van de EIC in de historiografie genegeerd. Er zal nu worden aangetoond dat de EIC wel degelijk invloed had in de uitkomst van de oorlog. Zo wordt deze nederlaag van de VOC in een nieuw perspectief geplaatst.

Afbeeldingen 5 en 6: Om de overwinning te vieren zou Marthanda Varma deze overwinningszuil hebben laten plaatsen vlak naast het strand van Colachel, anoniem (jaartal onbekend). X, Vibhu Vashisth, https://x.com/Indic_Vibhu/status/1412661857458868225 (geraadpleegd 5 juni 2024).

²⁰⁶ NA, VOC, 10259, ongefolieerd, scannummers 159-160, 164-165. Missive van Cochin naar Bombay, 8 november 1741.

3.2 Engelse invloed in de Slag om Colachel

In de onderhandelingen tussen Travancore en Van Imhoff kwam de EIC ook kort aan bod. Van Imhoff hoopte de voorkeur te krijgen in de textielhandel in Travancore, maar Marthanda Varma wilde hier geen concessies over doen. De Raja zei dat hij de Engelsen in zijn land moest beschermen. Als hij dat niet deed, liep hij het risico dat de Engelsen zijn rijk zouden verlaten, waardoor de belastinginkomsten van Travancore zouden verminderen.²⁰⁷ Dit komt overeen met wat er in het eerste hoofdstuk werd geschreven toen de EIC de Zamorin besloot te steunen tegen de VOC. Wanneer de VOC een conflict had met een machtige vorst, besloot de EIC deze vorst te steunen. De EIC haalde een voordeel uit deze samenwerkingen, terwijl het de positie van de VOC verzwakte. Dit verband lijkt niet gelegd te worden in de historiografie. Ondertussen bleef de invloed van de EIC in Malabar ten opzichte van de VOC groeien.

3.2.1 Het eerste jaar van de oorlog

In een brief uit 1739 schreef de EIC over de eis van de VOC aan Travancore om de gebieden terug te geven die Marthanda Varma had veroverd, omdat ze hem anders de oorlog zouden verklaren. Met de Nederlandse steun aan Quilon, was er vanuit Travancore veel vraag naar de steun van de Engelsen. Er heerste op dit moment de angst bij de EIC dat de VOC van plan was om Marthanda Varma aan te vallen en de Raja op deze manier te verplichten om haar een vestiging in zijn rijk toe te kennen. De EIC in Anjengo verzekerde haar leidinggevende ervan er alles aan te doen om dit te voorkomen.²⁰⁸

Marthanda Varma had naar aanleiding hiervan de commandeur van de EIC dringend verzocht om hem te ontmoeten. Het belangrijkste onderwerp was de Engelse steun in de oorlog tegen de VOC. Wanneer de Engelsen Travancore net zo zouden steunen als de VOC Quilon steunde, zou de Raja ervoor zorgen dat de Engelsen hier goed voor werden beloond. De Raja vroeg munitie en manschappen in ruil voor vrije handel voor de Engelsen en levering van alle peper aan Anjengo.²⁰⁹ Ondanks dat meerdere historici de rol van de Engelsen negeren,

²⁰⁷ Wagenaar, *Gouverneur Van Imhoff*, 294-295.

²⁰⁸ TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 156. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, October 1739 (precieze datum onduidelijk).

²⁰⁹ TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 156. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, October 1739 (precieze datum onduidelijk).

toont dit aan dat de Engelsen al vroeg betrokken waren bij de oorlog tussen Travancore en de VOC.

In een brief aan de EIC uit 1739 liet de VOC weten dat ze hoorde dat de Engelsen bereid waren de neutraliteit tussen de compagnieën te verbreken om Travancore te steunen. De VOC waarschuwde de Engelsen alvast over hun nederzetting in Anjengo. De EIC kon het recht wel hebben gekregen van Travancore om zich daar te vestigen, maar volgens de VOC kon Travancore dit niet bepalen. De VOC zou achter alle bewoners uit het Travancoorse rijk aangaan en adviseerde de EIC dan ook het gebied te verlaten. Deden ze dit niet, dan was de VOC genoodzaakt om de Engelsen als vijand te behandelen.²¹⁰

De EIC leek zich weinig te hebben aangetrokken van dit dreigement van de VOC. Aan het begin van 1740 stuurde de VOC namelijk opnieuw een brief aan de Engelsen waarin ze schreef dat ze er alles aan had gedaan om zich niet te bemoeien met de belangen van de EIC in Travancore. De VOC kwam met een waarschuwing voor de EIC. De hele wereld zou namelijk verwonderd kijken naar de Engelsen wanneer zij de wapens tegen de Nederlanders, een land waar ze zo een sterke vriendschappelijke band mee hadden, oppakten in India.²¹¹ De openlijke steun van de EIC aan Travancore leek de VOC als een zorgwekkende ontwikkeling te beschouwen.

3.2.2 Onrust bij de EIC

De Engelsen hielden de situatie tussen de VOC en Travancore goed in de gaten. De VOC was een groot leger aan het opbouwen in Travancore, door de Engelsen geschat op ongeveer vijftienhonderd man. Daarbij komen nog de manschappen van Quilon. De VOC haar intentie was om Attingal aan te vallen. Dit plan zou volgens de Engelsen zijn uitgesteld, doordat de schepen met versterking uit Batavia niet waren gearriveerd. De EIC verwachtte pas een grote aanval zodra de versterking er was.²¹² Het was bij de Engelsen bekend dat de VOC om versterking had gevraagd. Het is aannemelijk dat de Engelsen deze informatie hebben doorgespeeld aan Marthanda Varma.

²¹⁰ NA, VOC, 10254, ongefolieerd, scannummers 422-424. Missive van Cochin naar Anjengo, 9 december 1739.

²¹¹ NA, VOC, 10254, ongefolieerd, scannummers 319-320. Missive van Cochin naar Bombay, 12 maart 1740.

²¹² TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 199v. Anjengo Factory records, Letter from Anjengo to Bombay, 8 December 1741.

Er lijkt een verklaring te zijn waarom de Engelsen zo goed op de hoogte waren van de Nederlandse situatie. In het begin van de oorlog had de VOC een spion uit Travancore gevangen, tenminste, dat dacht ze. Kort daarna had zij namelijk een brief ontvangen vanuit Anjengo dat de VOC een EIC-werknemer had opgepakt. De VOC was niet van plan om deze persoon zomaar te laten gaan, want ze vertrouwde de situatie niet.²¹³ Travancore had de informatie over de niet-gearriveerde versterking van de VOC vervolgens in Malabar verspreid in een poging om meerdere vorsten tegen de VOC te keren.²¹⁴ De VOC-gouverneur Van Gollennesse schreef hierover in een brief in oktober 1741. Travancore probeerde dit te bereiken door alle vorsten te vertellen over de slechte situatie voor de VOC in Batavia. Nu er geen versterking kon worden gestuurd, realiseerde Travancore zich dat dit het moment was om de VOC te verdrijven uit Malabar.²¹⁵ Ondertussen verloor de VOC steeds meer het contact met de ontwikkelingen binnen het koninkrijk van Travancore.²¹⁶

De historici Singh en De Lannoy zijn twee van de weinigen die de Engelse invloed op de oorlog benoemen. Aan het begin van de oorlog was de EIC bang dat er een aanval volgde op haar factorij in Anjengo zodra de VOC in de buurt van Attingal was. Deze factorij stond in de buurt van het koninklijk paleis van Attingal, een bondgenoot van Travancore.²¹⁷ In februari 1740 viel de VOC Attingal aan. De EIC verzocht de nederzetting Edava met rust te laten, maar hieraan werd geen gehoor gegeven.²¹⁸ Dit was het moment dat de EIC besloot Travancore te steunen door 150 manschappen, wapens, munitie en geld naar Travancore te sturen. De EIC was tegelijkertijd bang dat de gehele peperhandel in handen viel van de VOC of dat ze hun nederzettingen en peper in Travancore zouden verliezen aan de Fransen.²¹⁹ In april 1741 ontving Travancore opnieuw wapens en munitie van de EIC.²²⁰ De Engelse steun aan Travancore was al snel bekend bij de VOC doordat ze een brief had ontvangen van de EIC.²²¹

Vooraf De Lannoy toont hiermee de steun van de EIC aan Travancore aan. Echter, dit zijn de enige verwijzingen naar de Engelse invloed in zijn uitgebreide beschrijving van de

²¹³ NA, VOC, 10254, ongefolieerd, scannummers 460-464. Missive van Cochin naar Anjengo, 30 juni 1740.

²¹⁴ NA, VOC, 2525, f. 39v, scannummer 98. Missive van Cochin naar Batavia, 26 oktober 1741.

²¹⁵ NA, VOC, 2525, f. 39v, scannummer 98. Missive van Cochin naar Batavia, 26 oktober 1741.

²¹⁶ Das Gupta, *Malabar in Asian trade*, 34.

²¹⁷ Singh, *Fort Cochin in Kerala*, 22; De Lannoy, *The Kulasekhara Perumals of Travancore*, 80.

²¹⁸ De Lannoy, *The Kulasekhara Perumals of Travancore*, 80.

²¹⁹ Singh, *Fort Cochin in Kerala*, 22; De Lannoy, *The Kulasekhara Perumals of Travancore*, 80; TBL, EIC, IOR/G/21, f. 147. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 18 February 1740.

²²⁰ De Lannoy, *The Kulasekhara Perumals of Travancore*, 93.

²²¹ NA, VOC, 10250, ongefolieerd, scannummers 64, 69. Missive van Cochin naar Batavia, 9 april 1740.

oorlog tussen Travancore en de VOC.²²² Op deze manier lijkt de invloed van de Engelsen op de slag helemaal niet zo groot. De Lannoy beschrijft vooral de confrontaties tussen de VOC en Travancore uitgebreid en heeft weinig aandacht voor het perspectief van de EIC. Juist dit Engelse perspectief kan ons iets leren over deze oorlog. Mede door de EIC had Travancore de beschikking over moderne Europese wapens en Europees getrainde soldaten. Toen Van Gollenesse melding maakte van de Engelse versterkingen voor Travancore, moet hij zich zorgen hebben gemaakt over de gevolgen die dit kon hebben voor de Nederlandse troepen.²²³ Singh benoemt de Engelse steun aan Travancore in zijn boek, maar gaat er verder niet op in hoe deze steun eruitzag.²²⁴ Ook hier wordt niet duidelijk hoe groot de Engelse invloed in de slag was.

In het eerste hoofdstuk zagen we al dat de VOC zich juist zorgen maakte over de Engelse versterkingen aan Calicut. Zoals De Lannoy zelf schrijft, maakten westerse wapens een groot verschil in een slag.²²⁵ Door de aanval van de VOC op Attingal kwamen de EIC's eigen handelsbelangen en positie ten opzichte van de VOC in gevaar. Om haar eigen positie te beschermen, werd de EIC gedwongen Travancore te steunen, de steun die de VOC juist zo vreesde.

3.2.3 De EIC in de Slag om Colachel

In aanloop naar de Slag om Colachel vond Marthanda Varma de hulp van de EIC onvoldoende, waardoor hij een verdrag sloot met de Fransen. De Fransen beloofden de Raja te helpen in ruil voor stukken grond in Colachel en andere plekken langs de kust, waar zij forten konden bouwen. Of dit een manier van Marthanda Varma was om meer steun te verkrijgen van de EIC, is onbekend. Wel realiseerden de Engelsen zich nu dat hun bondgenootschap met Travancore kon verdwijnen als ze de Raja niet voldoende steunden en besloten daarom versterking te sturen. Met deze hulp van de Engelsen kon Marthanda Varma meerdere batterijen, eenheden van artillerie wapens, opstellen vlak bij de forten van de VOC.²²⁶ Volgens

²²² De Lannoy, *The Kulasekhara Perumals of Travancore*, 75-106.

²²³ NA, VOC, 2542, f. 435, scannummer 477. Extract uit missive van Quilon naar Cochin, 30 april 1741.

²²⁴ Singh, *Fort Cochin in Kerala*, 22.

²²⁵ De Lannoy, *The Kulasekhara Perumals of Travancore*, 93.

²²⁶ Leena, *The history of the English*, 196-197.

de historici Winius en Vink zouden de Fransen en Engelsen, vermomd als deserteurs hebben meegevochten in de slag.²²⁷

Volgens de EIC deed de VOC er alles aan om haar handel in Travancore te dwarsbomen. De VOC probeerde Anjengo voor de EIC nutteloos te maken. Dit was volgens de EIC ook de enige reden waarom de VOC een oorlog tegen Travancore was begonnen.²²⁸ Dat de VOC de oorlog was begonnen om de Engelse handel te blokkeren, lijkt wat overdreven. De VOC verwachtte echter niet dat gedurende haar oorlog tegen Travancore de EIC een voordeel had verkregen in de handel. Door de oorlog was de handel in Travancore tijdelijk verminderd, waar ook de Engelsen last van hadden.²²⁹

De oorlog hield de Engelsen niet tegen en de EIC in Anjengo liet juist in een brief aan haar leidinggevende weten dat ze zoveel mogelijk peper probeerde te verzamelen voor het geval de VOC geen succes had in haar strijd tegen Travancore.²³⁰ Ook zouden we kunnen stellen dat de EIC indirect wel een handelsvoordeel had verkregen door deze oorlog. De oorlog kostte de VOC veel geld en verslechterde haar handelspositie. Tussen 1739 en 1742 maakte de VOC ruim 1,6 miljoen gulden verlies (zie appendix 1). Na afloop van de oorlog was dit niet gelijk opgelost voor de VOC, de compagnie bleef grote verliezen maken in Malabar.

Concluderend, de deelname van de EIC in de oorlog tussen de VOC en Travancore was misschien niet geheel vrijwillig, maar ze moest dit doen om haar alliantie met Travancore te behouden. Terwijl de VOC veel geld kwijt was aan de oorlog, was de EIC bezig met het verkrijgen van peper. De hoge oorlogskosten verslechterde tegelijkertijd indirect de concurrentiepositie van de VOC ten opzichte van de EIC.

3.3 De gevolgen van de slag

In 1742 ontving de VOC-commandeur Van Gollenesse een brief van de EIC waarin de Engelsen zichzelf aanboden als bemiddelaar voor vrede tussen de VOC en Travancore. De EIC wilde dit alleen doen als haar rechten en privileges die ze de afgelopen jaren had verworven behouden bleven.²³¹ De VOC zag dit niet zitten en was bang dat de EIC er alles aan zou doen om de positie

²²⁷ Winius e.a., *The merchant-warrior pacified*, 105.

²²⁸ TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 199. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 8 December 1741.

²²⁹ NA, VOC, 10256, ongefolieerd, scannummer 295. Missive van Cochin naar Bombay, folio met datum ontbreekt.

²³⁰ TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 208. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 20 November 1742.

²³¹ NA, VOC, 10259, ongefolieerd, scannummer 153. Missive van Bombay naar Cochin, 11 april 1742.

van de VOC in Malabar te verslechteren. De VOC besloot daarom zelf te onderhandelen met Travancore en na meerdere pogingen werd op 22 mei 1743 de vrede van Mavelikara gesloten.²³² Ondanks dat de EIC zich niet met de onderhandelingen bemoeide, behield zij hiermee wel al haar privileges in Travancore. Hiermee veranderde de onderlinge machtsverhoudingen tussen de VOC en EIC flink. Waar de VOC haar vrijheid in Malabar werd beperkt door de afspraken met Marthanda Varma, had de EIC juist voordelen van haar afspraken met Travancore die ze al sinds 1723 had.

3.3.1 Een teleurstellende nieuwe situatie voor de EIC

Nadat Travancore met Engelse steun de VOC had verslagen, had de EIC waarschijnlijk een beloning verwacht vanuit Travancore. Dit liep voor de EIC echter anders dan verwacht toen Marthanda Varma zich realiseerde dat hij de Europese compagnieën niet zo hard nodig had. De onvrede van de EIC begon nadat de vrede tussen Travancore en de VOC was gesloten. De EIC vond dat er weinig was veranderd voor de VOC in vergelijking met de situatie voor de oorlog. De VOC had eerder al geen privileges in Travancore verkregen en mocht geen vestiging bouwen in het rijk van de Raja.²³³ De EIC had niet het idee dat de VOC er slechter op was geworden na de nederlaag. Dit beeld lijkt te worden ondersteund door de historicus Koshy. Na de overgave van de Nederlandse troepen zou de macht van de VOC in Malabar niet zijn 'verzwakt of vernietigd'.²³⁴

De conclusie van de EIC lijkt echter iets te voorbarig te zijn geweest, er was voldoende veranderd voor de VOC in Malabar na de nederlaag. Ten eerste moest de VOC haar doel om een pepermonopolie in Malabar te vestigen definitief opgeven. Ten tweede was het onvermijdelijk dat Travancore haar rijk verder kon uitbreiden. Marthanda Varma had één van zijn machtigste tegenstanders in Malabar verslagen, wat ruimte gaf voor de expansie van Travancore. Ten derde bouwde hij een nieuw soort bureaucratische staat op.²³⁵ In hoofdstuk 2 werd er al geschreven over de inkomsten die Travancore verdiende door de tol en de accijnzen. Marthanda Varma was het niet eens met deze manier van geld verdienen.²³⁶

²³² De Lannoy, *The Kulasekhara Perumals of Travancore*, 109-110, 116.

²³³ TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 221v. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 24 December 1743.

²³⁴ Koshy, *The Dutch power*, 71.

²³⁵ Das Gupta, *Malabar in Asian trade*, 33.

²³⁶ Kooiman, 'State Formation in Travancore', 598.

Tijdens zijn troonsopvolging trof Marthanda Varma de financiën in een zeer slechte staat aan.²³⁷ Om zijn rijk te financieren stichtte hij een commercieel departement in Travancore. Dit begon met het vestigen van een pepermonopolie in Travancore en vlak daarna volgden de andere handelsgoederen.²³⁸ Doordat de VOC de Slag om Colachel had verloren, was ze niet in staat om dit tegen te gaan. Ook de EIC was niet sterk genoeg om dit te voorkomen.²³⁹ In 1743-1744 werd de peperhandel een staatsmonopolie van Travancore.²⁴⁰ Er was vanaf nu een nieuw handelssysteem ontstaan waarin de Europese compagnieën zich in een ondergeschikte positie bevonden.²⁴¹

Marthanda Varma wist dat peper het belangrijkste product was voor de Europese compagnieën in Azië. De schaarste van het product in combinatie met de prijsstijging ervan, maakte het extra interessant voor de Raja. De officiële verklaring voor het monopoliseren van de peper vanuit Travancore was dat zo de hoeveelheid geproduceerde peper gecontroleerd kon worden. De historicus Koshy stelt dat deze staatscontrole het Marthanda Varma mogelijk maakte zijn macht en positie in het koninkrijk te laten gelden. De peper werd gebruikt als ruilmiddel voor wapens met de Europeanen. De peperhandel verbeterde de financiële positie van het rijk. Hierdoor kon hij meerdere rijken in Malabar veroveren en groeide hij uit tot een machtige heerser.²⁴²

Voordat het staatsmonopolie van Travancore er was, sloten de koopmannen van de Europese compagnieën contracten met Travancore over de hoeveelheid peper die zij wilden ontvangen. Vanaf 1743 kwam er een einde aan deze vrijheid en bepaalde Travancore de hoeveelheid peper die er gekocht kon worden. Deze verandering verliep voor de EIC niet vlekkeloos. De Engelsen verdachten de Raja ervan dat hij de peper buiten zijn rijk verkocht. Zo had de EIC een contract met een koopman gesloten voor een bepaalde hoeveelheid peper. De koopman had ze alvast een voorschot betaald, maar de koopman kon vervolgens niet de afgesproken hoeveelheid peper leveren doordat Travancore de peper op andere plekken verkocht.²⁴³

²³⁷ Nagam Aiya, *The Travancore State Manual*, 333.

²³⁸ Das Gupta, *Malabar in Asian trade*, 33.

²³⁹ Kooiman, 'State Formation in Travancore', 598.

²⁴⁰ M.O. Koshy, 'The trade monopoly of Travancore 1743-44', *Proceedings of the Indian History Congress* 50 (1989) 312-319, aldaar 312.

²⁴¹ Kooiman, 'State Formation in Travancore', 598.

²⁴² Koshy, 'The trade monopoly of Travancore', 312, 316.

²⁴³ Kooiman, 'State Formation in Travancore', 599.

De EIC weigerde te accepteren dat de vrije handel in Travancore was verdwenen en protesteerde meerdere keren bij de Raja, maar zonder succes. Er werden meermaals nieuwe afspraken gemaakt tussen de EIC en Travancore over de hoeveelheid te leveren peper, maar ook de EIC ontving zelden de afgesproken hoeveelheid.²⁴⁴ Waar de EIC vooraf misschien gehoopt had de plaats van de VOC in de handel in Malabar op te kunnen vullen, was het Marthanda Varma die het heft in eigen handen nam en een staatsmonopolie op peper vestigde in Travancore. Dit maakte het ook voor de EIC moeilijker om peper te verkrijgen in Malabar.

3.3.2 Een definitief einde aan de macht van de VOC

In 1744 klaagde de VOC over Marthanda Varma, omdat hij zich niet aan de afspraken van de vrede zou houden. Zo had Travancore bijna een kwart van de afgesproken hoeveelheid peper niet geleverd, waardoor er nieuwe problemen voor het VOC-kantoor in Malabar ontstonden. Voor de handel was het van belang dat er vrede was tussen de Malabarse vorsten. Er werd ook benadrukt dat de oorlog tegen Travancore niet was bedoeld om fortten te veroveren, maar om het machtsevenwicht tussen de Malabarse vorsten te bewaren. Door de verloren oorlog en tegenvallende financiële resultaten werd het kantoor door Batavia een 'lastpost van seer groote emportantie' genoemd.²⁴⁵

In de eerste helft van de achttiende eeuw werd er in Malabar slechts twee keer winst gemaakt (zie appendix 1). De winst die werd gemaakt, was vrij beperkt. Wat verder opvalt, is dat het verlies van de VOC toenam sinds de EIC zich steeds meer bemoeide met Malabar. In de eerste jaren van de eeuw lag het verlies van de VOC iets boven de 100.000 gulden. Sinds 1715 verloor de VOC, op enkele jaren na, minstens 200.000 gulden per jaar. Ook als er wordt gekeken naar de financiële resultaten van de VOC, leek de EIC invloed te hebben gehad op de ondergang van de VOC.

Over en weer waren er verwijten tussen de VOC en Travancore dat men zich niet hield aan de afspraken uit 1743.²⁴⁶ Om die reden werd er in 1753 een tweede vredesverdrag

²⁴⁴ Leena, *The history of the English*, 233, 235-238.

²⁴⁵ J.E. Oosterling, *Generale missiven van gouverneurs-generaal en raden aan Heren XVII der Verenigde Oostindische Compagnie. Dl. XI, 1743-1750* (Den Haag 1997) 292.

²⁴⁶ Poonen, *Dutch Hegemony in Malabar*, 112.

gesloten tussen de VOC en Travancore.²⁴⁷ De VOC beloofde jaarlijks wapens en munitie te leveren en neutraal te blijven of Travancore te steunen bij toekomstige conflicten in Malabar. In ruil hiervoor mocht de VOC jaarlijks 2,5 miljoen pond peper kopen in Travancore voor de helft van de marktprijs. Marthanda Varma gebruikte zijn pepermonopolie om de neutraliteit van de VOC te kopen en kon op deze manier ongehinderd zijn rijk uitbreiden in Malabar.²⁴⁸ Deze tactiek hebben we vaker gezien van Travancore. In 1723 deed Marthanda Varma hetzelfde toen hij een verdrag sloot met de EIC en in de jaren 1730 maakte hij daar gebruik van door peper uit Travancore te ruilen voor wapens.

Op papier was dit geen slechte overeenkomst voor de VOC. De VOC had nu geen hoge kosten meer aan militaire expedities en was verzekerd van peper voor een relatief lage prijs. In de eerste helft van de achttiende eeuw kocht de VOC gemiddeld 1 tot 1,5 miljoen pond aan peper per jaar. Door dit verdrag kon de VOC bijna twee keer zoveel peper kopen in Malabar. De werkelijkheid was echter minder mooi voor de VOC. Travancore vond de export van peper naar Coromandel, de zuidoostkust van India, en de verkoop aan de EIC belangrijker dan haar afspraken met de VOC. De VOC ontving jaarlijks meer dan 1 miljoen pond peper, niet eens de helft van de afgesproken hoeveelheid.²⁴⁹ Ondertussen breidde Marthanda Varma zijn rijk steeds verder uit (zie afbeelding 7).

De VOC stond machteloos, ze kon en wilde de Raja van Travancore niet dwingen de geleverde hoeveelheid peper te verhogen. De kosten voor deze militaire operatie waren hoger dan de opbrengsten.²⁵⁰ Inmiddels had de VOC genoeg gehad van Malabar. De concurrentie nam toe, net als haar verliezen.²⁵¹ De VOC leek uitgespeeld in Malabar nu het van Travancore afhankelijk was voor haar peper. De afgesproken hoeveelheden peper werden nooit geleverd, maar er was niks wat de VOC hieraan kon doen. De positie van de EIC in Malabar was niet meer ondergeschikt aan die van de VOC, maar door het staatsmonopolie op peper van Travancore had de EIC haar macht niet zover kunnen uitbreiden als werd gehoopt.

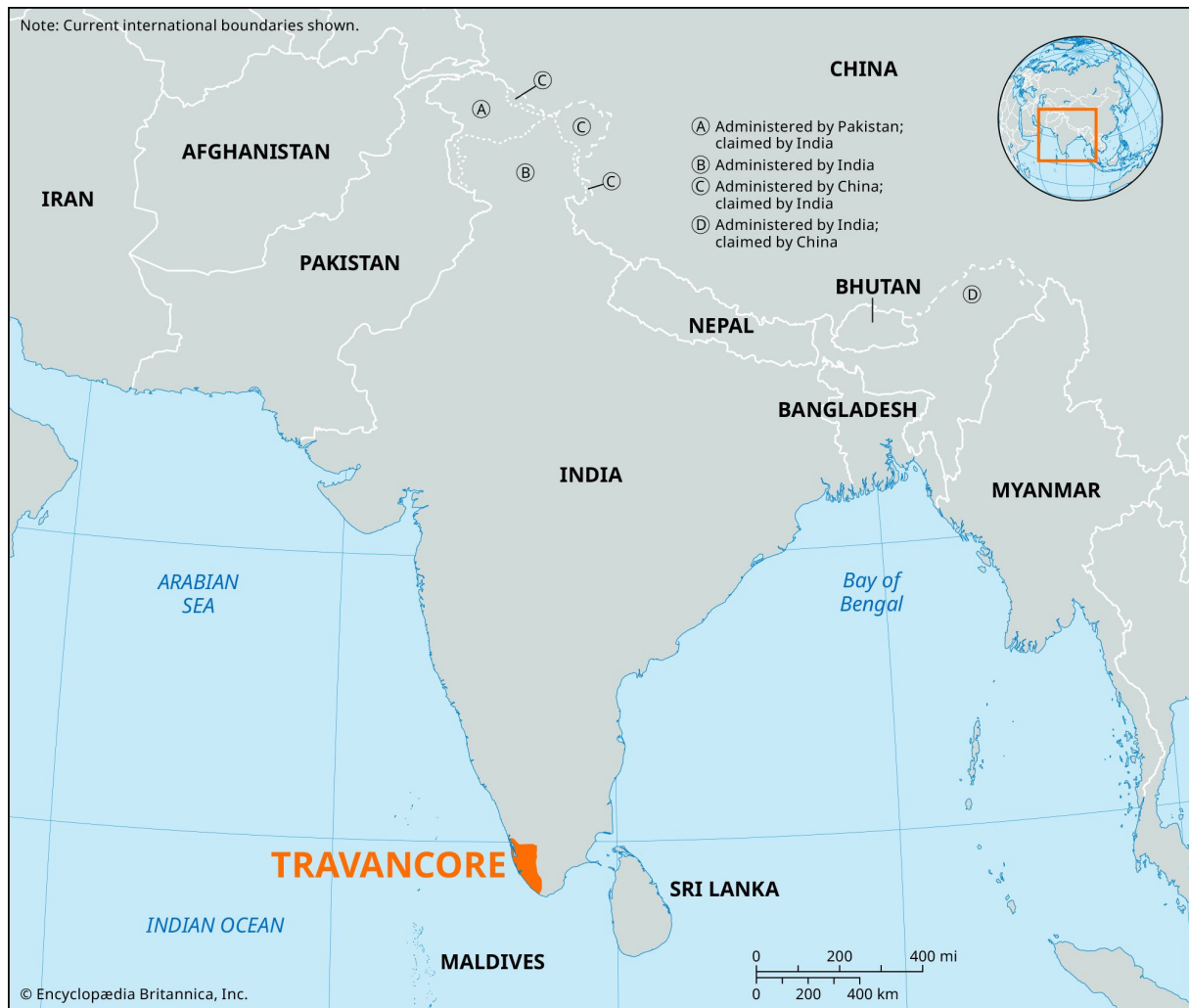
²⁴⁷ Das Gupta, *Malabar in Asian trade*, 42-43.

²⁴⁸ Jacobs e.a., *Merchant in Asia*, 77.

²⁴⁹ Ibidem, 77.

²⁵⁰ Ibidem, 82.

²⁵¹ Markus Vink, 'The Dutch East India Company and the pepper trade between Kerala and Tamilnad, 1663-1795: A geohistorical analysis' in: K.S. Mathew e.a., *Mariners, merchants and oceans: Studies in maritime history* (New Delhi 1995) 273-300, aldaar 294.

Afbeelding 7: De omvang van het Travancoorse Rijk in 1760, vlak na de dood van Marthanda Varma. Encyclopaedia Britannica, 'Travancore: Historical state, India', <https://www.britannica.com/place/Travancore> (geraadpleegd 24 juni 2024).

Conclusie

De rol van de EIC in de ondergang van de VOC in Malabar is in dit hoofdstuk duidelijk zichtbaar. Toen de VOC in 1741 de Slag om Colachel verloor, kwam hiermee een einde aan een oorlog van twee jaar tussen de VOC en Travancore. De macht van Travancore in de oorlog met de VOC wordt overschat in de historiografie. De VOC vond zelf dat de EIC haar meer schade had gedaan dan haar andere vijanden in Malabar. Al aan het begin van de oorlog steunde de EIC Travancore, een zorgwekkende ontwikkeling voor de VOC. De Engelse deelname aan de oorlog leek niet geheel vrijwillig, maar ze moest haar eigen positie in Malabar beschermen. De EIC steunde Travancore door manschappen, wapens, munitie en geld te sturen. Mede door de EIC

had Travancore de beschikking over moderne vuurwapens en Europees getrainde soldaten, waardoor de VOC dit voordeel verloor. Deze factor mag niet onderschat worden.

De Engelse steun aan Travancore zorgde er onder andere voor dat de oorlog langer duurde. Deze oorlog kostte de VOC veel geld, wat haar concurrentiepositie ten opzichte van de EIC verslechterde. Zonder een directe confrontatie tussen de twee compagnieën, wist de EIC de positie van de VOC te verzwakken. Waar voor de oorlog de VOC de machtigste compagnie was in Malabar, bracht de vrede tussen Travancore en de VOC een duidelijke verandering in de relatie tussen de VOC en EIC. Waar de EIC verschillende privileges genoot van Travancore, werd de macht van de VOC beperkt. Na de nederlaag van de VOC had de EIC waarschijnlijk gehoopt de positie van de VOC in Malabar over te kunnen nemen, maar Marthanda Varma vestigde zelf een pepermonopolie. Zowel de VOC als de EIC kon hier niet tegen optreden met als gevolg dat beide compagnieën niet de afgesproken hoeveelheden peper uit Travancore ontvingen. Hierdoor kon de EIC haar macht ten opzichte van de VOC niet zo ver uitbreiden als gehoopt.

Conclusie

Voor de hoofdvraag van deze scriptie is bekeken hoe groot de rol van de EIC was in de ondergang van de VOC in Malabar in de eerste helft van de achttiende eeuw.

In het eerste hoofdstuk stond de vraag centraal hoe de verhoudingen tussen de VOC en EIC in het begin van de achttiende eeuw lagen. Aan het einde van de zeventiende eeuw vestigde de EIC zich in Malabar. Ze wilde haar macht in de regio snel uitbreiden en deed dit door Malabarse vorsten die een conflict hadden met de VOC te steunen. Met de komst van EIC-gouverneur Robert Adams in 1703 begonnen de Engelsen de Zamorin van Calicut te steunen. Hierdoor kwam het pepermonopolie van de VOC onder druk te staan. De VOC was in deze periode in meerdere oorlogen verwickeld tegen de Zamorin.

Uiteindelijk kwam de VOC hier als winnaar uit in 1717, maar de Engelse steun aan de Zamorin had dit een stuk lastiger gemaakt. De oorlogen hadden de VOC veel geld gekost terwijl de EIC zich steeds meer aan het uitbreiden was in Malabar. Het pepermonopolie van de VOC kon worden ondermijnd door de EIC. De concurrentiepositie van de VOC ten opzichte van de EIC was aan het begin van de achttiende eeuw al verslechterd. De Engelsen kregen wel een zware klap te verwerken toen al hun personeel in Anjengo werd vermoord. Dit leidde tot een verdrag tussen de EIC en Travancore in 1723, een verdrag met grote gevolgen voor de komende periode in Malabar.

Vervolgens is er in het tweede hoofdstuk gekeken naar de vraag welke rol de compagnieën speelden bij de opkomst van Travancore. Met de komst van Marthanda Varma in 1729 veranderde er veel in Travancore. Met behulp van de EIC maakte de Raja een einde aan het feodale stelsel in Travancore. De VOC besloot juist om zich niet te bemoeien met de ontwikkelingen in Travancore, waardoor de EIC vanaf het begin van de regeerperiode van Marthanda Varma een grote invloed aan het hof van Travancore had. Hierdoor durfde de VOC niet in te grijpen toen Travancore snel groeide, ze was bang voor de Engelse steun aan het rijk.

Het bondgenootschap tussen de EIC en Travancore had invloed op de ondergang van de VOC in Malabar. Rond 1730 had de VOC het overwicht in de peper- en textielhandel, maar binnen een paar jaar had de EIC meer invloed op de handel in Travancore. In de historiografie wordt deze toenemende Engelse invloed op de handel genegeerd, maar dit lijkt onterecht.

Door de alliantie tussen de EIC en Travancore kon de EIC de handel van de VOC steeds meer overnemen en werd de invloed van de VOC in Malabar steeds verder teruggedrongen.

Ten slotte is er in het derde hoofdstuk gekeken hoe de relatie tussen de VOC en de EIC veranderde rondom de Slag om Colachel. De rol van de EIC in de ondergang van de VOC in Malabar werd in dit hoofdstuk duidelijk aangetoond. In 1741 verloor de VOC de Slag om Colachel, waarmee een einde kwam aan een twee jaar durende oorlog tussen de VOC en Travancore. Volgens de VOC had de EIC haar de meeste schade gedaan in Malabar. Ook al was de Engelse deelname aan de oorlog niet vrijwillig, haar steun aan Travancore was een zorgwekkende ontwikkeling voor de VOC. Mede hierdoor had Travancore de beschikking over moderne vuurwapens en Europees getrainde soldaten. De VOC was dit voordeel verloren in de strijd. Deze factor mag niet onderschat worden.

De Engelse steun aan Travancore zorgde dat de oorlog met Travancore langer duurde, wat de VOC veel geld kostte. Zonder een directe confrontatie tussen de twee compagnieën werd de positie van de VOC in Malabar verzwakt door de EIC. Voor de oorlog was de VOC de machtigste compagnie in Malabar. Door de vrede tussen de VOC en Travancore werd de macht van de VOC beperkt, terwijl de EIC juist verschillende privileges van Travancore genoot. Dit veranderde de relatie tussen de twee compagnieën. Waar de EIC had gehoopt de positie van de VOC over te nemen en haar macht ten opzichte van de VOC verder uit te breiden, besloot Marthanda Varma het heft in eigen handen te nemen en zelf een pepermonopolie te vestigen.

Dit onderzoek haakt vanuit de inleiding in op het debat over de Engelse invloed tijdens de Slag om Colachel. Naast dat dit onderzoek een doorslag wil geven in dit debat, werd de focus gelegd op de periode ervoor. De steun van de EIC aan Travancore kwam niet zomaar, er ging een proces van bijna veertig jaar aan vooraf. Nadat de EIC zich eind zeventiende eeuw had gevestigd in Malabar, wilde ze haar macht snel uitbreiden. Om dit voor elkaar te krijgen, moest de macht van de VOC worden ingeperkt. De EIC steunde lokale vorsten die een conflict hadden met de VOC. Aan het begin van de achttiende eeuw steunde ze de Zamorin van Calicut, maar uiteindelijk won de VOC de oorlog in 1717. De oorlog had de VOC veel geld gekost, waarna de EIC het pepermonopolie van de VOC kon ondermijnen. De impact van het verdrag dat tussen de EIC en Travancore in 1723 werd gesloten, was misschien wel groter dan beschreven in de historiografie. Het was het begin van een bondgenootschap dat een einde maakte aan de macht van de VOC.

Met de komst van Marthanda Varma in 1729 steunde de EIC opnieuw een vorst die een conflict had met de VOC. Ze werd de gezamenlijke vijand van de EIC en Travancore. De EIC kreeg meerdere handelsvoordelen door haar bondgenootschap met Travancore, terwijl de VOC binnen een paar jaar geen peper meer ontving uit Travancore. Ondanks dat de VOC bang was voor de Engelse steun aan Travancore, begon ze in 1739 de oorlog tegen Travancore. De EIC moest haar eigen handelsbelangen in Malabar beschermen en steunde mede daarom Travancore met wapens, munitie, manschappen en geld. De moderne wapens waren een belangrijke factor voor Travancore om de VOC uit te kunnen dagen. Uiteindelijk verloor, na opnieuw een dure oorlog, de VOC de oorlog in 1741 na de Slag om Colachel. In de historiografie wordt de rol van de Engelsen grotendeels genegeerd en de macht van Travancore in de slag overdreven. De EIC speelde echter wel degelijk een belangrijke rol en haar bondgenootschap met Travancore maakte een einde aan de macht van de VOC in Malabar. De vrede tussen de VOC en Travancore kan dan ook als het definitieve kantelpunt worden gezien in de relatie tussen de VOC en EIC. Waar de VOC haar macht werd ingeperkt, genoot de EIC van haar voordelen door het bondgenootschap met Travancore.

Dit onderzoek draagt bij aan het grotere debat over de ondergang van de VOC. In de inleiding werd besproken hoe de historici Nierstrasz en Dillo hebben aangetoond dat de ondergang van de VOC al in de eerste helft van de achttiende eeuw was ingezet en niet pas vanaf de Vierde Engels-Nederlandse Oorlog. Het VOC-kantoor Malabar leek hier geen uitzondering op te zijn. Waar aan het begin van de achttiende eeuw de VOC een grote speler was in de handel op de Indische Oceaan, was haar concurrentiepositie in Malabar door meerdere dure oorlogen binnen een halve eeuw verslechterd en kon de EIC haar macht steeds verder uitbreiden. Halverwege de achttiende eeuw was de VOC niet alleen haar pepermonopolie verloren, ze was zelfs afhankelijk van Travancore voor peper. Travancore was uitgegroeid tot één van de machtigste rijken in Zuid-India, waardoor de EIC meer invloed had dan de VOC.

Het gebruik van onuitgegeven archiefstukken van zowel de VOC als de EIC is niet voor het eerst gebeurd tijdens dit onderzoek. Het is echter wel één van de eerste keren dat het EIC-archief is gebruikt om meer inzicht te krijgen in de ondergang van de VOC in Malabar. De EIC-archiefstukken werden in de historiografie over de VOC tot nu toe vooral gebruikt om een verhaal te ondersteunen of nieuwe inzichten aan te tonen, maar minder om het Engelse perspectief op de VOC te bestuderen.

Voor mijn bachelorscriptie heb ik al een verband kunnen leggen tussen de opkomst van de EIC met de ondergang van de VOC als gevolg, maar dan in Surat. Dit is een vergelijkbare situatie met Malabar. Voor een vervolgonderzoek zou het daarom interessant zijn om te kijken naar het grotere plaatje, door bijvoorbeeld een verband te onderzoeken tussen de opkomst van de EIC en de ondergang van de VOC in de achttiende eeuw op het Indiase subcontinent. Door de grote tijdsperiode van dit onderzoek kon niet alles in detail worden onderzocht. Een andere optie voor vervolgonderzoek is daarom om de handel van de EIC en VOC tussen 1730 en 1740 te bekijken om zo een duidelijker beeld te kunnen krijgen van de ondergang van de VOC in Malabar.

Appendix 1

Tabel 1: De winst van de VOC in Malabar, 1700-1750 (in guldens).²⁵²

Jaar	Opbrengsten	Lasten	Winst
1700/01	152.632	221.104	-68.472
1701/02	126.216	219.401	-93.185
1702/03	*		-122.221
1703/04	85.406	198.692	-113.286
1704/05		75.710	-12.506**
1705/06			-104.666
1706/07			-28.476
1707/08			-89.475
1708/09			-143.828
1709/10			-232.646
1710/11			-139.246
1711/12	112.086	241.307	-129.221
1712/13			-149.858
1713/14			-136.557
1714/15			-171.171
1715/16			-373.039
1716/17	124.568	623.520	-498.952
1717/18	65.109	119.012	-53.903

²⁵² Coolhaas, *Generale missiven Dl. VI*, 212, 257, 315, 371, 449, 457, 500, 560, 630, 702, 786, 880; Coolhaas, *Generale missiven Dl. VII*, 30, 114, 189, 248, 313, 437, 503, 569, 626, 671, 731; Coolhaas, *Generale missiven Dl. VIII*, 22, 88, 208; Van Goor, *Generale missiven Dl. IX*, 50, 178, 241, 395, 510, 612, 771; J. van Goor, *Generale missiven van gouverneurs-generaal en raden aan Heren XVII der Verenigde Oostindische Compagnie. Dl. X, 1737-1743* (Den Haag 2004) 70, 223, 360, 549, 672, 917; Oosterling, *Generale missiven Dl. XI*, 79, 181, 445, 565, 630, 815; J.E. Oosterling, *Generale missiven van gouverneurs-generaal en raden aan Heren XVII der Verenigde Oostindische Compagnie. Dl. XII, 1750-1755* (Den Haag 2007) 63, 155; NA, VOC, 1709, ff. 804v-805, scannummer 575. Memorie en korte aanwijzinge der generale lasten en winsten, Malabar 1703-1704; NA, VOC, 1825, ff. 571v-572, scannummers 1230-1231. Memorie en korte aanwijzinge der generale lasten en winsten, Malabar 1711-1712; NA, VOC, 1891, ff. 181v-182, scannummers 648-649. Memorie en korte aanwijzinge der generale lasten en winsten, Malabar 1716-1717; NA, VOC, 2071, f. 1485, scannummer 713. Verschil der lasten en winsten, Malabar 1725-1726; NA, VOC, 2340, f. 481, scannummer 119. Opstel van de winsten en lasten, Malabar 1733-34; NA, VOC, 2646, f. 323, scannummer 757. Opstel van de winsten en lasten, Malabar 1743-1744.

1718/19	114.451	615.699***	-501.248
1719/20			-378.202
1720/21	117.598	313.945	-196.347
1721/22	83.865	312.165	-228.300
1722/23	137.086	329.034	-191.948
1723/24	152.225	367.131	-214.906
1724/25	153.278	352.227	-198.949
1725/26	124.379	349.488	-225.109
1726/27			-248.826
1727/28	128.980	329.582	-200.602
1728/29			-218.625
1729/30	175.741	384.340	-208.599
1730/31			26.887
1731/32			-248.314
1732/33			-296.393
1733/34	246.258	398.718	-152.460
1734/35	220.895	428.150	-207.255
1735/36	220.899	447.612	-226.713
1736/37	230.141	453.489	-223.348
1737/38	250.318	483.903	-233.585
1738/39	321.038	561.933	-240.895
1739/40	268.502	622.442****	-353.940
1740/41	271.433	914.869	-643.436
1741/42	322.296	894.036	-571.740
1742/43	271.343	695.412	-424.069
1743/44	247.793	604.155	-356.362
1744/45	204.347	555.482	-351.135
1745/46	173.829	510.202	-336.373
1746/47	169.891	437.296	-267.405
1747/48	285.312	410.982	-125.670
1748/49	378.933	367.973	10.960

1749/50	277.926	346.992	-69.066
---------	---------	---------	---------

*Deze gegevens zijn niet eenvoudig te vinden, maar de resultaten kloppen wel.

**De schepen met de handelswaren kwamen pas na het sluiten van het boekjaar binnen.

***Kosten van de oorlog waren 288.852 gulden.

**** Gedurende de oorlog werden er geen verbeteringen verwacht.

Bibliografie

Primaire bronnen

Lijst van afbeeldingen

Afbeelding op de voorpagina: Gezicht op Cochin aan de kust van Malabar in India, Johannes Vinckboons (toegeschreven aan), ca. 1662 – ca. 1663. Olieverf op doek, afmetingen: h 97 cm x b 140 cm. Rijksmuseum Amsterdam, objectnummer: SK-A-4471, <https://www.rijksmuseum.nl/nl/zoeken/objecten?q=malabar&p=1&ps=12&st=Objects&ii=5#/SK-A-4471,5> (geraadpleegd 24 juni 2024).

Afbeelding 1: Het *Colachel Victory Warrior Statue* dat op 23 juli 2023 werd onthuld ter nagedachtenis aan de overwinning van Travancore op de VOC tijdens de Slag om Colachel in 1741. De man in het wit (tweede persoon van rechts) is de gouverneur van Kerala, Arif Mohammed Khan, anoniem (2023). X, Kerala Governor, <https://x.com/KeralaGovernor/status/1683168786516697089> (geraadpleegd 5 juni 2024).

Afbeelding 2: De VOC in Zuid-Azië met de ligging van Malabar in het zuidwesten. In: Jos Gommans, Lennart Bes en Gijs Kruijtzter, *Dutch sources on South Asia, c. 1600-1825. Vol. 1: Bibliography and archival guide to the National Archives at The Hague (The Netherlands)* (New Delhi 2001) 20.

Afbeelding 3: De belangrijkste steden in Malabar met de ligging van Chettuvay (Chetwayye) tussen Cochin en Calicut in. In: Jos J.L. Gommans, *De verborgen wereld: Nederland en India vanaf 1550* (Nijmegen 2018) 17.

Afbeelding 4: Een afbeelding van Marthanda Varma, Raja van Travancore (1729-1758), anoniem (jaartal onbekend). Praful Shankar, 'The Wars That Were Won: Marthanda Varma's Decisive Victory Over Dutch East India Company', Swarajya, <https://swarajyamag.com/ideas/the-wars-that-were-won-marthanda-varmas-decisive-victory-over-dutch-east-india-company> (geraadpleegd 24 juni 2024).

Afbeeldingen 5 en 6: Om de overwinning te vieren zou Marthanda Varma deze overwinningszuil hebben laten plaatsen vlak naast het strand van Colachel, anoniem

(jaartal onbekend). X, Vibhu Vashisth, https://x.com/Indic_Vibhu/status/1412661857458868225 (geraadpleegd 5 juni 2024).

Afbeelding 7: De omvang van het Travancoorse Rijk in 1760, vlak na de dood van Marthanda Varma. Encyclopaedia Britannica, 'Travancore: Historical state, India', <https://www.britannica.com/place/Travancore> (geraadpleegd 24 juni 2024).

Memories van overgave, Nationaal Archief Den Haag, archief van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC, nr. 1.04.02)

NA, VOC, 2015, f. 118, scannummer 1136. Memorie van overgave Hertenberg-de Jong, November 1723.

NA, VOC, 2601, ff. 87-160, Memorie van overgave Van Gollenesse-Siersma, 1743.

Missiven van Cochin en Colombo naar Batavia, Nationaal Archief Den Haag, archief van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC, nr. 1.04.02)

NA, VOC, 2525, f. 39v. Missive van Cochin naar Batavia, 26 oktober 1741.

NA, VOC, 10223, ongefolieerd, scannummers 179, 182, 205-206. Missive van Cochin naar Batavia, mei 1728.

NA, VOC, 10224, ongefolieerd, scannummer 211. Missive van Cochin naar Batavia, 30 april 1729.

NA, VOC, 10226, ongefolieerd, scannummers 163-166. Missive van Cochin naar Batavia, 30 april 1730.

NA, VOC, 10229, ongefolieerd, scannummers 267-268. Missive van Cochin naar Batavia, 20 oktober 1732.

NA, VOC, 10232, ongefolieerd, scannummers 174-175. Missive van Cochin naar Batavia, 15 oktober 1733.

NA, VOC, 10234, ongefolieerd, scannummers 211-213. Missive van Cochin naar Batavia, 24 april 1734.

NA, VOC, 10237, ongefolieerd, scannummers 241, 366. Missive van Cochin naar Batavia, 24 april 1735.

NA, VOC, 10243, ongefolieerd, scannummer 104. Missive van Cochin naar Batavia, 30 april 1736.

NA, VOC, 10241, ongefolieerd, scannummer 128. Missive van Cochin naar Batavia, 30 april 1737.

NA, VOC, 2472, ff. 1254-1255, scannummers 1292-1293. Missive van Colombo naar Batavia, 6 juli 1739.

NA, VOC, 10250, ongefolieerd, scannummers 64, 69. Missive van Cochin naar Batavia, 9 april 1740.

Missiven van Cochin naar de EIC, Nationaal Archief Den Haag, archief van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC, nr. 1.04.02)

NA, VOC, 10254, ongefolieerd, scannummers 422-424. Missive van Cochin naar Anjengo, 9 december 1739.

NA, VOC, 10254, ongefolieerd, scannummers 319-320. Missive van Cochin naar Bombay, 12 maart 1740.

NA, VOC, 10254, ongefolieerd, scannummers 460-464. Missive van Cochin naar Anjengo, 30 juni 1740.

NA, VOC, 10259, ongefolieerd, scannummers 159-160, 164-165. Missive van Cochin naar Bombay, 8 november 1741.

NA, VOC, 10256, ongefolieerd, scannummer 295. Missive van Cochin naar Bombay, folio met datum ontbreekt.

Missiven van de EIC naar Cochin, Nationaal Archief Den Haag, archief van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC, nr. 1.04.02)

NA, VOC, 10259, ongefolieerd, scannummer 153. Missive van Bombay naar Cochin, 11 april 1742.

Extracten uit missiven naar Cochin, Nationaal Archief Den Haag, archief van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC, nr. 1.04.02)

NA, VOC, 2542, f. 435. Extract uit missive van Quilon naar Cochin, 30 april 1741.

NA, VOC, 10233, ongefolieerd, scannummers 837-838. Extract uit missive van Colombo naar Cochin, 28 juli 1733.

NA, VOC, 10236, ongefolieerd, scannummers 443-444. Extract uit missive van Quilon naar Cochin, 12 mei 1734.

Dagregisters, Nationaal Archief Den Haag, archief van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC, nr. 1.04.02)

NA, VOC, 1762, f. 344. Dagregister Malabar, zaterdag 3 december 1707.

NA, VOC, 10239, ongefolieerd, scannummers 21-22. Dagregister Cochin, augustus-oktober 1735.

Overzicht van de winsten en lasten in Malabar, Nationaal Archief Den Haag, archief van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC, nr. 1.04.02)

NA, VOC, 1709, ff. 804v-805, scannummer 575. Memorie en korte aanwijzinge der generale lasten en winsten, Malabar 1703-1704.

NA, VOC, 1825, ff. 571v-572, scannummers 1230-1231. Memorie en korte aanwijzinge der generale lasten en winsten, Malabar 1711-1712.

NA, VOC, 1891, ff. 181v-182, scannummers 648-649. Memorie en korte aanwijzinge der generale lasten en winsten, Malabar 1716-1717.

NA, VOC, 2071, f. 1485, scannummer 713. Verschil der lasten en winsten, Malabar 1725-1726.

NA, VOC, 2340, f. 481, scannummer 119. Opstel van de winsten en lasten, Malabar 1733-34.

NA, VOC, 2646, f. 323, scannummer 757. Opstel van de winsten en lasten, Malabar 1743-1744.

*Letters from Anjengo to Bombay, The British Library, East India Company, (IOR/G/1/21)
Anjengo Factory records*

TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 3. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, middle of June 1704.

TBL, EIC, IOR/G/1/21, ff. 33v-34v. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 13 December 1723.

TBL, EIC, IOR/G/1/21, ff. 44v, 48v, 50, 52-52v. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 20 April 1727.

TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 62. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 12 May 1727.

TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 126v. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 15 December 1736.

TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 131. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 5 February 1737.

TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 136v. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 7 January 1738.

TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 156. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, October 1739 (precieze datum onduidelijk).

TBL, EIC, IOR/G/21, f. 147. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 18 February 1740.

TBL, EIC, IOR/G/1/21, ff. 199-199v. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 8 December 1741.

TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 208. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 20 November 1742.

TBL, EIC, IOR/G/1/21, f. 221v. Anjengo Factory records, letter from Anjengo to Bombay, 24 December 1743.

Uitgegeven bronnen

Canter Visscher, J., en B. Van der Pol, *Mallabaarse brieven: de brieven van de Friese predikant Jacobus Canter Visscher (1717-1723)* (Zutphen 2008).

- Coolhaas, W.Ph., *Generale missiven van gouverneurs-generaal en raden aan Heren XVII der Verenigde Oostindische Compagnie. Dl. VIII, 1725-1729* (Den Haag 1985).
- Coolhaas, W.Ph., *Generale missiven van gouverneurs-generaal en raden aan Heren XVII der Verenigde Oostindische Compagnie. Dl. VII, 1713-1725* (Den Haag 1979).
- Coolhaas, W.Ph., *Generale missiven van gouverneurs-generaal en raden aan Heren XVII der Verenigde Oostindische Compagnie. Dl. VI, 1698-1713* (Den Haag 1976).
- Goor, J. van, *Generale missiven van gouverneurs-generaal en raden aan Heren XVII der Verenigde Oostindische Compagnie. Dl. X, 1737-1743* (Den Haag 2004).
- Goor, J. van, *Generale missiven van gouverneurs-generaal en raden aan Heren XVII der Verenigde Oostindische Compagnie. Dl. IX, 1729-1737* (Den Haag 1988).
- Oosterling, J.E., *Generale missiven van gouverneurs-generaal en raden aan Heren XVII der Verenigde Oostindische Compagnie. Dl. XII, 1750-1755* (Den Haag 2007).
- Oosterling, J.E., *Generale missiven van gouverneurs-generaal en raden aan Heren XVII der Verenigde Oostindische Compagnie. Dl. XI, 1743-1750* (Den Haag 1997).
- Wagenaar, L., *Gouverneur Van Imhoff op dienstreis in 1739 naar Cochin, Travancore en Tuticorin, en terug over Jaffna en Mannar naar Colombo (zondag 25 januari tot zaterdag 18 april)* (Zutphen 2007).

Websites

- The Hindu, 'Colachel Day to be celebrated', <https://www.thehindu.com/news/cities/Thiruvananthapuram/colachel-day-to-be-celebrated/article7494207.ece> (geraadpleegd 5 juni 2024).
- The New Indian Express, 'Colachel Victory Warrior statue unveiled at Pangode military station', <https://www.indianarrative.com/culture-news/travancores-historic-victory-over-dutch-colonisers-commemorated-with-colachel-victory-warrior-statue-148339.html> (geraadpleegd 5 juni 2024).

Secundaire bronnen

- Alexander, P.C., *The Dutch in Malabar* (Annamalai Nagar 1946).

- Das Gupta, A., 'India and the Indian Ocean in the Eighteenth Century' in: M.N. Pearson en Ashin Das Gupta, *India and the Indian Ocean 1500-1800* (Calcutta 1987) 131-161.
- Das Gupta, A., 'De VOC en de Malabarkust in de 18de eeuw' in: M.A.P. Roelofsz en V.B. Voss, *De VOC in Azië* (Bussum 1976) 100-106.
- Das Gupta, A., *Malabar in Asian trade, 1740-1800* (Cambridge 1967).
- Dillo, I.G., *De nadagen van de Verenigde Oostindische Compagnie: 1783-1795: schepen en zeevarenden* (Amsterdam 1992).
- Galletti, A., A.J. van der Burg en P. Groot, *The Dutch in Malabar* (New Delhi 1984).
- Gommans, J., L.P.J. Bes en G. Kruijtzter, *Dutch sources on South Asia, c. 1600-1825. Vol. 1: Bibliography and archival guide to the National Archives at The Hague (The Netherlands)* (New Delhi 2001).
- Jacobs, E.M. en P. Hulsman, *Merchant in Asia: the trade of the Dutch East India Company during the eighteenth century* (Leiden 2006).
- Knaap, G.J., *Genesis and nemesis of the first Dutch colonial empire in Asia and South Africa, 1596-1811* (Leiden 2023).
- Kooiman, D., 'State Formation in Travancore: Problems of Revenue, Trade and Armament', *Journal of Kerala Studies* 15:(1-4) (1996) 587-609.
- Kooria, M., 'Politics, Economy and Islam in 'Dutch Ponnāni', Malabar Coast', *Journal of the economic and social history of the Orient* 62:1 (2019) 1-34.
- Koshy, M.O., *The Dutch power in Kerala (1729-1758)* (1ste druk; New Delhi 1989).
- Koshy, M.O., 'The trade monopoly of Travancore 1743-44', *Proceedings of the Indian History Congress* 50 (1989) 312-319.
- Krishna Iyer, S., *Travancore Dutch relations, 1729-1741* (Trivandrum 1995).
- Lannoy, M. de, *The Kulasekhara Perumals of Travancore: History and State Formation in Travancore from 1671 to 1758* (Leiden 1997).
- Lannoy, M. de, 'European Soldiers in the Service of Travancore in the Eighteenth Century' in: J. Everaert en J. Parmentier e.a., *Shipping, Factories and Colonization* (Brussel 1996) 145-151.
- Leena, P.K., *The history of the English East India Company's settlement at Anjengo* (Calicut 1989).
- Leena, P.K., 'Rani of Attingal and the English in Travancore', *Proceedings of the Indian History Congress* 46:1 (1985) 364-372.

- Logan, W., *Malabar Manual, Vol. 1* (Madras 1887).
- Meilink-Roelofs, M.A.P., *De vestiging der Nederlanders ter kust Malabar* (Den Haag 1943).
- Nagam Aiya, V., *The Travancore State Manual, Vol. 1* (Trivandrum 1906).
- Nierstrasz, C., *In the shadow of the company: the VOC (Dutch East India Company) and its servants in the period of its decline (1740-1796)* (Leiden 2008).
- Panikkar, K.M., *A History of Kerala, 1498-1801 (Annamalai University Historical Series 15)* (Annamalai Nagar 1960).
- Poonen, T.I., *Dutch Hegemony in Malabar and its Collapse A.D. 1663-1795* (Trivandrum 1978).
- Seena, A.L., 'Attingal Outbreak of 1721 – The First Organized Revolt Against the British Kerala', *Proceedings of the Indian History Congress* 35 (2015) 1-4.
- Shungoonny Menon, P., *A History of Travancore: From the Earliest Times* (New Delhi 1878).
- Singh, A., *Fort Cochin in Kerala, 1750-1830: The Social Condition of a Dutch Community in an Indian Milieu* (Boston 2010).
- s'Jacob, H.K., *The Rajas of Cochin, 1663-1720: kings, chiefs and the Dutch East India Company* (New Delhi 2000).
- s'Jacob, H.K., *De Nederlanders in Kerala 1663-1701. De memories en instructies betreffende het commandement Malabar van de Verenigde Oost-Indische Compagnie* (Den Haag 1976).
- s'Jacob, H.K., 'De VOC en de Malabarkust in de 17de eeuw' in: M.A.P. Roelofs en V.B. Voss, *De VOC in Azië* (Bussum 1976) 85-99.
- Tracy, J.D., 'Asian Despotism? Mughal Government as Seen From the Dutch East India Company Factory in Surat', *Journal of early modern history* 3:3 (1999) 256–280.
- Velu Pillai, T.K., *The Travancore State Manual, vol. 1* (Trivandrum 1940).
- Vink, M.P.M., *Encounters on the Opposite Coast: The Dutch East India Company and the Nayaka State of Madurai in the Seventeenth Century* (Leiden 2015).
- Vink, M., 'The Dutch East India Company and the pepper trade between Kerala and Tamilnad, 1663-1795: A geohistorical analysis' in: K.S. Mathew e.a., *Mariners, merchants and oceans: Studies in maritime history* (New Delhi 1995) 273-300.
- Winius, G.D. en M.P.M. Vink, *The merchant-warrior pacified: the VOC (the Dutch East India Company) and its changing political economy in India* (Delhi 1991).